إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ كَانَتۡ عَلَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ كِتَٰبٗا مَّوۡقُوتٗا

په رښتيا سره لمونځ پر مؤمنانو په ټاکلي وخت کي فرض کړل شويدی

لمونځ ښکاره معراج د زړه دی هم رحمت درباندي اوري
پـه حضور د چـا ولاړ يې ځـه کـوې څـوک درتـه ګـوري

دحنفی فقهی له ديدګاه څخه

د لمانځه اثبات او صحت

مؤلف:

جان محمد کاکړ "کندهاری"

١٣٨٨ لمريز کال دوهم چاپ

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د کتاب ټول چاپي حقوق
د ليکوال او خپرندوی سره خوندي دي

د کتاب پېژندنه:
****

- ❖ د کتاب نوم ::: د لمانځه اثبات او صحت
- ❖ ليکوال ::: جان محمد کاکړ "کندهاری"
- ❖ سمون ::: مولف پخپله
- ❖ کمپوز ::: مولف پخپله
- ❖ خپرندوی ::: فيضي کتب خانه
- ❖ د چاپ کال ::: ۱۳۸۸دوهم چاپ
- ❖ د چاپ شمېر ::: زر ټوکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

۱. لمونځ ٦
۲. په اسلام کي د لمونځ مرتبه ۱۲
۳. اودس ۱۸
۴. د اودس فرضونه ۲۰
۵. د اودس سنتونه ۲۰
٦. د اودس مستحبات ۲۱
۷. د اودس آداب ۲۲
۸. د اودس نفلونه شپږ دی ۲۲
۹. د اودس منهیات اته دی ۲۳
۱۰. د اودس تازه کولو طریقه ۲۴
۱۱. پر موزو مسح کول ۲۸
۱۲. تیمم ۳۰
۱۳. د اودس ماتونکي ۳۲
۱۴. د حیض بیان ۳۳
۱۵. غسل ۳۳
۱٦. د غسل شپږ سنتونه ۳۴
۱۷. د غسل کولو طریقه ۳۴
۱۸. د غسل اقسام ۳۵
۱۹. د لمانځه شرطونه ۳۷
۲۰. د لمانځه فرضونه ۳۸
۲۱. د لمانځه واجبات ۳۸
۲۲. د لمانځه سنتونه ۴۰
۲۳. د لمانځه مستحبات ۴۲
۲۴. د لمانځه مکروهات ۴۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۵. د لمانځه مفسدات ۴۶
۲۶. د سهوي سجدې ۴۷
۲۷. د لمانځه لفظي ترجمه ۴۸
۲۸. دلمانځه ادا کولو صحیح طریقه ۵۵
۲۹. په امام پسې په جماعت لمونځ کول ۶۲
۳۰. لاحِق او مسبوق ۶۴
۳۱. د په لمانځ کې د قرآن قرآئت ۶۷
۳۲. د وِتر لمونځ ۶۹
۳۳. د جماعت د لمانځه فضیلت او تاکید ۷۰
۳۴. دقضاء شوو لمونځونو د بیا راګرځولو طریقه ۷۴
۳۵. د جمعې لمونځ ۷۷
۳۶. د جمعې د لمانځه د وجوب شرطونه ۷۹
۳۷. د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه ۷۹
۳۸. مسافرانه لمونځ ۸۱
۳۹. د تراویح لمونځ ۸۷
۴۰. د اخترونو لمونځونه ۸۹
۴۱. د جنازې لمونځ ۹۴
۴۲. سنت او نفل لمونځونه ۱۰۰
۴۳. تحیة الوضوء ۱۰۲
۴۴. صلوة الاشراق ۱۰۲
۴۵. تحیة المسجد ۱۰۲
۴۶. صلوة الاوابین ۱۰۳
۴۷. صلوة التهجد ۱۰۳
۴۸. صلوة التسبیح ۱۰۳
۴۹. په کوم وخت کې لمونځ ماتول جائز دي ۱۰۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرّحمٰن الرّحیم

الحمد لله الذی فرض علیٰ عباده الصلوٰة وجعلها کتابًا موقوتا والصلوٰة والسلام علی نبیه الذی قال الصلوٰة عمادالدین من اقامها فقد أقام الدین ومن هدمها فقد هدم الدین وعلیٰ آله وصحبه ومن تبع هداهم إلیٰ یوم الدین.

اما بعد: غاړه ایښودل و اوامرو ته د لوی او مهربان خدای ﷻ او د ټولو هغو احکامو منل چي د الله ﷻ او د ده د رسول حضرت محمد ﷺ له طرفه څخه دي اسلام ورته ویل کیږی. د الله تعالیٰ ﷻ او د هغه د رسول ﷺ دا اوامر اساسًا پر پنځو برخو ویشل شوي او هری برخي ته یې فریضه ویل کیږی چي په رأس کي یې کلمهٔ طیبه ده.

"لَآاِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌرَّسُوْلُ اللّٰه"

څرنګه چي دغه کلمه د اسلام د پاک او سپیڅلي دین اساس او بنسټ تشکیلوي نو د بزرګۍ، عظمت او برکت په خاطر له څلورو (۴) خواؤ څخه یې هر طرف په یوه اساسی ستون باندی تکیه دی چی دغه ستنی یې لمونځ کول، روژه نیول، زکات ورکول او د کعبي شریفي زیارت (حج) کول دي چي دا څلور

(c) ketabton.com: The Digital Library

واړه فرض او هر یو یې جدا تفصیل لري، د الهي فیوضاتو څخه ډک او د انسانانو د ګټو په خاطر رالیږل شوي دي او د کلمهٔ طیبی سره د اسلام د پاک دین پنځه اساسي فریضی تشکیلوي.

څرنګه چې د اسلام دین داسی تنظیم شویدی چې پر سر یې کلمهٔ طیبه او هغه بیا پر څلوروستنو ولاړه ده نو سوال پیداکیږی چې دا څلور واړه ستنې پر څه شي ولاړې دي ؟ هغه ښه اخلاق (حسن اخلاق) دی، حدیث شریف دی چې علیه الصلوٰة والسلام فرمایي:

بُعِثتُ لأُتَمّمَ مَکَارِمَ الاَخلاقِ.

زه د ښو اخلاقو دتکمیل او بشپړولو د پاره را استول شوی یم.

په محمدي کړنلاره کي د توحید نه وروسته لمونځ فرض ګڼل شوی دی چې د دغه کتاب هدف هم د لمانځه په باب ښوونه ده .

لمونځ: په اسلام کي لمونځ د عبادت هغه لمړی رکن دی چي دا رکن پر امیر، غریب، زوړ، ځوان، نر، ښځه ، روغ او ناروغ ټولو یو شان فرض دی.

لمونځ هغه یوازنۍ عبادت دی چي په هیڅ کوم حالت کي له هیڅ چا څخه نه ساقط کیږی، که دا فرض څوک په ولاړه نشي اداکولای نو په ملاسته دي یې ادا کړي او که یې په خوله نشي اداکولای نو په اشاره دي یې ادا کړي، او که د ډیر مجبوریت په وخت کي څوک دریدلای نشي نو د تګ او تلو په حالت کي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ادا کړي او څوک چي د سپرلۍ په کوم سخت حالت کي وي نو کومي خواته چي موقع وي هغې خوا ته دي مخ کړي او خپل لمونځ دي اداکړي.

لمونځ څه شي دي؟ د خپل خالق په حضور کي د مخلوق د خپل زړه، ژبي، لاسونو او پښو په ذريعه د بندګۍ او عبوديت اظهار، د هغه رحمٰن او رحيم يا د او د هغه د بې انتها احسانونو شکريه، د ازل د حسن حمد او ثنا او د هغه د لويي او عظمت اقرار دی، لمونځ دخپل محبوب سره د خپل محجوب روح خطاب دی ، لمونځ د مولا په حضورکي د جسم او جان بندګي ده، لمونځ د باطني احساساتو د نياز او عذر وړاندی کول دي او زمونږ د زړه د ساز فطري ترانه ده، لمونځ د خالق او مخلوق په منځ کي د تعلق غوټه او د علاقې شيرازه ده، لمونځ د روح تسکين ، د ناقرار زړه تشفّٰی، او د مايوس زړه دارو دي، لمونځ د فطرت آواز او داحساس او اثر منونکي طبيعت د زړه چيغه ده، لمونځ د ژوندانه حاصل او د هستۍ خلاصه ده .

و کوم غير طاقت يعنی داسی طاقت ته چي نه ليدل کيږي سر اينبودل او د هغه په حضورکي دعا او فريادکول او د هغه څخه په مشکلاتو کي تسلّی موندل د انسان فطرت دی، داسي معلوميږي چي د زړه په اعماقو کي يوداسي ډول ساز شته چي پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه نامعلومې ګوتې ولګيږي نو هغه تل ږغيږي يا په بل عبارت په ږغيدلو پيل کوي او همداد أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ﷺ فطري ځواب دی.

قرانٰ ځای په ځای د انسانانو د دغه فطري حالت نقشه کښلې ده او دا پوښتنه يې کړيده چې هر کله پر تاسي مصيبتونه راځي او يا تاسو په سمندرونو له طوفان سره مخامخ کيږئ يا ستاسو بيړۍ او جهازونه په ګردابونو کښې ايساريږي او بنديږي نو په دغه رازوختونو کې د الله نه سوا بل څوک دی؟ چې تاسو ورته نارې ووهئ.

لنډه دا چې د انسان ټنډه تل پخپله د يو داسي مسجود په تلاښ او سيږي چې د هغه په مخ کې دي ټيټ شي او د زړه نياز دې ورته وړاندی کړي، او د خپل د زړه هيلې ورته عرض کړي، لنډه دا چې عبادت د همدې فطري مطالبې ځواب دی، که دا نه وي نو د انساني روح د جنون د جوش علاج يو ناممکن کار دی.

که يو مذهب ډير زيات وحشي هم وي نو په هغه کې هم د فطرت د دغه آواز د تسلۍ د پاره د عبادت ځيني لږ او ډير دودونه او مقررات موجود وي، پس نو آسماني مذهبونه لدې کار څخه څرنګه خالي کيدای شي.

د نړۍ په هر آسماني مذهب کې د پاک خدای ﷻ د يادولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکم او د هغه د یادولو ځیني مراسم او مقررات موجود دي، که په اسلام کي حمد او تسبیح شته نو په یهودیانوکې دعا او په پاریسیانو کې زمزمه او په هندوانو کي بهجن موجود دي او په شپه او ورځ کي د دې فریضې د اداکولو د پاره په هر یو مذهب کي ځیني ټاکلي وختونه هم شته، نو په دغه اساس باید په دغه خبره یقین وکړای شي چي لمونځ دمذهب د هغو اصولوڅخه دی چي د نړی د ټولو مذهبونو وړباندي اتفاق دی.

د قرآن مجید دتعلیماتو سره سم نړی ته هیڅ یو داسي پیغمبر نه دی راغلی چي هغه دي خپل امت ته د لمانځه تعلیم نه وي ورکړی او یا یې د لمانځه په خصوص تأکید نه وي کړی خصوصًا په ابراهیمي ملت کي د لمانځه مقام او حیثیت د نورو ټولو ادیانو څخه زیات او څرګند دی، د قرآن کریم تائید له زبور او تورات څخه هم کیږی.

کله چي حضرت محمّدﷺ مبعوث شو نو د توحید څخه وروسته لمړئ حکم چي ورته وکړل شو هغه د لمانځه حکم وو.

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلْمُدَّثِّرُ ۝١ قُمْ فَأَنذِرْ ۝٢ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ۝٣ سورة ۷۴

یعنی ای په بړستن کي پیچلې (محمده) پاڅه او و ویروه (خلګ د خدای له عذابه) او ستا رب وستایه په لویي سره، الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

ﷻ په لویې سره ستایل د لمانځه اساس او بنسټ دی.

حضور ﷺ ویده خلک راویښ کړل او چا چي لار ورکه کړیوه هغه ته یې لار وښودله او ناپوه خلک یې پوه کړل او د خدای ﷻ او بندګانو په منځ کي هغه تعلقات چي له منځه تللي وه پر ځای او قایم کړل ، د غوښو، هډوکو، سرو او سپینو، ښتو او ډبرو هغه بتان چي د خدایي مقام یې نیولی ووکښته سر دلاندی وغروځول او په نړۍ کښي یې د یو(۱) واحد خدای ﷻ لمونځ باقي پریښود او بیله خدای ﷻ نه یې بل چا ته سجده حرامه او منع کړل او په دغه ترتیب یې د لمونځ اصلي حقیقت په نړۍ کي ښکاره کړ.

رسول الله ﷺ عربو او د نړۍ نورو بت پرستو قامونو ته له توحید نه وروسته د لمانځه طریقه وروښودله او د لمانځه ارکان او آداب یې هم ور وښودل او د مؤثرو دعاګانو تعلیم یې ورته ورکړ، مشرکین او اهل کتاب (یهود او نصارٰی) یې د اسلام و مقدس دین ته راوبلل، د اسلام د قبلولو نه وروسته یې هغوی ته د لمانځه تعلیم ورکړ او هغوی ته یې د دې تأکید وکړ چي یوازي لمونځ دی چي د خدای ﷻ په حضورکي د بنده د ټولو مشکلاتو، حاجاتو او تکلیفونو څخه د نجات او راز او نیاز ذریعه ده، الله تعالی ﷻ په قرآن کریم کښي خپلو بندګانو ته داسي امر کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حَـٰفِظُواْ عَلَى ٱلصَّلَوَٰتِ ﴿٢٣٨﴾ ۲سورة

يعني د لمونځونو ساتنه کوئ.

داحکم دلمانځه د ظاهري او معنوي دواړو حيثيتونو په ساتنه مشتمل دی او د مسلمان د پيژندني دپاره دانبني مقرري دي:

وَهُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩٢﴾ ٦ سورة

يعني هغوي د خپلو لمونځونو ساتنه کوي.

ٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَآئِمُونَ ﴿٢٣﴾ ۷۰سورة

يعنی ځوک چي خپل لمونځ تل ادا کوي.

وَٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَٰتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾ ۲۳سورة

يعنی او بريالي دي هغه خلک چي د خپلو لمونځونوساتنه کوي.

په خپله محمّد ﷺ ته امر کيږي چي ته پخپله هم لمونځ کوه او اهل او عيال ته هم د لمونځ کولو حکم کوه او په هغه لمونځ چي د هغه لمونځ په مکه مکرمه کښي دقيام په زمانه کښي ادا کول ډيرمشکل دي په پوره پابندی او مضبوطيا سره ټينګ اوسي الله ﷻ حکم وکړ.

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِٱلصَّلَوٰةِ وَٱصْطَبِرْ عَلَيْهَا ﴿١٣٢﴾ ۲۰سورة.

يعني د خپل کور خلکو ته د لمانځه امر کوه او پخپله هم په لمانځه باندي پابند اوسه.

لمونځ بايد څنګه وي؟ وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَقُومُواْ لِلَّهِ قَـٰنِتِينَ ﴿٢٣٨﴾ ۲سورة

یعنی او د الله ﷻ په حضور کي په ادب سره ودریږئ.

دارازستاینه اوتعریف وشو.

ٱلَّذِينَ هُمۡ فِي صَلَاتِهِمۡ خَٰشِعُونَ ﴿٢﴾ ۲۳سورة

یعني کامیاب دي هغه مؤمنان چي په لمانځه کي خشوع او عاجزی کوي. حکم وشو!

ٱدۡعُواْ رَبَّكُمۡ تَضَرُّعًا وَخُفۡيَةً ﴿٥٥﴾ ۷سورة

یعني تاسوخپل رب په ډیره عاجزۍ سره او پټ پټ یادوئ.

وَٱدۡعُوهُ خَوۡفًا وَطَمَعًا ﴿٥٦﴾ ۷سورة

یعنی او خپل خدای ﷻ له ویري او امید سره یادوئ.

وَٱدۡعُوهُ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ ﴿٢٩﴾ ۷سورة

یعني او خدای ﷻ بولئ په داسي حال کي چي یوازي د هغه د دین دپاره اخلاص کونکي یاست. له دې اجمالي نظر نه وروسته د لمانځه پر ټولو مباحثو یو تفصیلي نظرضروري دی.

په اسلام کښي د لمونځ مرتبه: له اسلام څخه لمړی هم په نړۍ کښي کوم یو دا راز مذهب نه دی تیر شوی چي په هغه کښي لمانځه ته اهمیت نه وي ورکړه شوی لیکن له دی کبله چي هغه مذهبونه په خاصوخاصو قامونو او وختونو پوري محدود ؤ نو له هغو څخه په عملي ډول د لمانځه اهمیت ولاړ، لکه چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام نه وړاندي د نړۍ په هيڅ يو مذهب کښي د ننني لمانځه يعنی د خدای ﷻ په حضور کښي د عبوديت اقرار او د هغه حمد او ثنا ته يو واضح او معين او تأکيدي حيثيت حاصل نه دی يعنی د کوم يو مذهب د پيروانو بلکه د ملهمانو د عمل څخه هم د لمانځه دا صورت نه ښکاريږي او نه لکه څنګه چي تيرشول، د قرآن له مخي په نړۍ کښي کوم داسي پيغمبر نه دی راغلی چي هغه ته دي د لمانځه حکم نه وي ورکړ شوی، او هغه د لمانځه تاکيد نه وي کړی، مګر موجوده حيثيت دا دی چي پرته له اسلام څخه لمونځ په بل هيڅ کوم يو مذهب کښي په ښکاره او واضح او مؤکد صورت کښي باقي نه دی پاته شوی او د دې کار سبب دا دې چي له دې کبله چي محمّد ﷺ نړۍ ته د خاتم الانبياء او قرآن مجيد د خاتم الکتب السماويه په حيث راغلی دی نو دې الٰهي فريضې ته د اسلام په کامل دين کښي يو داسي منظم او واضح او مؤکد او ښکاره صورت ورکړشويدی چي هغه ترقيامته پوري په نړۍ کښي قايم او باقي پاته شي.

لمونځ د اسلام هغه فريضه ده چي له دې فريضې هيڅ کوم يو متنفس مسلمان هم تر څو چي د هغه هوښ او حواس باقي او په ځای وي په هيڅ حالت کښي نه شي معاف کيدلای ، په قرآن مجيد کښي د سلو وارو څخه ډير د لمانځه تعريف او ستاينه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه د په ځای او ادا کولو کښې سستی او تنبلي او کاهلي د نفاق علامه او د لمانځه پریښول او نه کول د کفر نخښه ښودل شویده.

لمونځ د هغې فریضې نوم دی چې د اسلام سره یو ځای او ملګری پیدا شوی او تکمیل یې د قدس په هغه شبستان کښې وشو چې په خلګو کښې د معراج په نوم یادیږي.

په اسلام کښې لمړی فرض ایمان او د ایمان لوازم دي، او د ایمان نه وروسته دوهم فرض لمونځ دی لکه چې د سورة روم په څلرمه رکوع کې لمړی دا حکم ورکړشو.

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِى فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيْهَا ﴿٣٠﴾ .٣ سورة

یعنی خپل مخ د هرڅه څخه وګرځوه د توحید په دین یې سم کښیږده هم هغه د الله فطرت چې په دغه فطرت هغه خلګ جوړ او پیدا کړیدي.

دینه وروسته دوهم ځل دې سره ملحق حکم دا دی:

وَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَلَا تَكُونُوا۟ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾ .٣سورة

یعنی او لمونځ قائم وساتئ او له مشرکانو څخه مه کیږئ.

له دې پاک آیت څخه خو یو د توحید او ایمان نه وروسته له ټولو مهم شی لمونځ ثابتیږي او بله ورڅخه دا خبره معلومیږي چې د لمونځ د پریښوولو په صورت کښې په کفر او شرک کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګرفتاره کيدلو ويره ده، او دا ځکه چي ترڅو موږ د زړه کيفيت د دبادنيو اعمالو په ذريعه زيات او ډير نه کړو نو پخپله د هغه کيفيت سره د هغه کيفيت د زائل کيدلو ويره ملګرې اوسيږي، همدا سبب دی چي حضرت محمّد ﷺ به تل د لمونځ په اهميت ډير زور کاوه او د لمونځ د تارک او نه کوونکي په خصوص کښي به يې د شرک او کفر ويره ښکاره کوله .

لکه حضرت محمّد ﷺ چي وويل:

"لمونځ د دين ستن ده."

او لکه څنګه چي د ستنی په لويدلو او ليري کيدلو عمارت او ودانۍ غورځيږي همدغه راز د لمانځه په نه کولو او پريښودلو د زړه دينداري هم رخصت کيږي په هغه وخت کښي چي د طائف يو وفد (هيئت) او جرګه مدينې منورې ته راغله او د روغي په خبرو اترو يې پيل وکړ نو دغي جرګې د لمانځه او جهاد او صدقاتو څخه د ځانونو د مستثنٰی کولو غوښتنه وکړه، حضرت محمّد ﷺ د دوو وروستيو خبرو يعني جهاد او صدقاتو څخه هغوی مثتثنٰی کړل ليکن د لمانځه په خصوص يې وويل:

"په کوم دين کښي چي د خدای په حضور سر ټيټول نه وي په هغه دين کښي هيڅ خير نشته"

حضرت محمّد ﷺ دا هم ويلی دي چي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

"لمونځ د زړه رڼايي او روښانتيا ده"

او په خپل خصوص کښې يې ويلي دي:

"لمونځ زما د سترګو سوړوالی دی"

په يوه تمثيل کښې يې وويل:

"انسان تل په اور کښې سوځيږي او په لمانځه دغه اور مړکيږی دا اور د ازل د محبوب د هجر او فراق اور دی، او لمونځ هغه صفا او به دي چي دغه اور وربانديمړ کيږي"

حضرت محمّد ﷺ وويل چي:

"د کفر او ايمان په منځ کښې امتياز او بيلونکی شی يوازي لمونځ دی"

او دا ځکه چي ايمان او کفر دواړه د انسان د باطني حالت سره تعلق لري چي اظهار يې يوازي د اعمالو په ذريعه کيدلای شي د مسلمان هغه عمل چي په ورځ کښې يې څو واره خلکو ته د ليدلو موقع په لاس ورځي يوازي او يوازي لمونځ دی.

لکه څنګه چي مو مخ کښې وويل لمونځ د ايماندارو يوه فريضه ده نو لازم دی چي لمونځ کوونکی لمړی دايمان په معنٰی ښه پوه او خبر وي:

د ايمان معنٰی يقين او باور دی، يقين او باور تر هغو پوري نشی پيدا کيدای څو د الفاظو په معنٰی و نه پوهيږو، نو ضرور

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی چې په معنٰی د کلمهٔ طیبې او آمنت بالله او په معنٰی د لمانځه ځان پوه او خبر کړو.

ایمان اقرار کول دي په ژبه سره او په هغه باندي تصدیق کول دي په زړه سره نو اقرار به کوي په ژبه چي

"لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰه"

یعني نشته بل معبود برحق لائق د عبادت بیله یو الله ﷻ څخه او محمّد ﷺ په حقه سره د الله ﷻ رسول او استاذی دی. په دغه اقرار باندي به په زړه سره تصدیق کوي یعني دا اقرار به د زړه په صدق سره کوي. بیا به د زړه په صدق سره دا اقرار کوي:

اٰمَنْتُ بِاللّٰه وَمَلٰئِكَتِه وَكُتُبِه وَرُسُلِه وَالْيَوْمِ الاٰخِرِ وَالْقَدْرِ خَيْرِه وَشَرِّه مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰى وَالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْت.

ژباړه: یقین او باور لرم چي الله ﷻ یو (۱) دی شریک نلري په ذات او په صفاتو کښي او باور لرم پر ملائکه ؤ چي د الله تعالٰی معصوم بندګان دي نوراني دي له نوره پیدا دي د الله تعالٰی د اوامرو اطاعت کوي او سرکښي نه کوي، او باور لرم پر رسولانو د الله ﷻ چي هغوی په حق سره الله را استولي، څه چي هغوی ویلي هغه رښتیا دي، هغوی له نبوت نه مخکي او وروسته معصوم دي، شمیر یې یو سل او څلېرویشت زره (۱۲۴۰۰۰) کم و زیات دي، ایمان او باور لرم پر کتابونو د الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعالیٰ ﷻ چي ځلور(۴) کتابونه دي انجیل، زبور، تورات او آخرکتاب قرآن مجید دی چی پر خاتم الانبیاء محمّدبن عبدالله نازل شوی او تر قیامته له تحریفه محفوظ دی ، ایمان او باور لرم د آخرت پر ورځ چي د سور له دوهمه پوکه وروسته چي د مخلوقاتو د اعمالو د حساب او موازنې ورځ ده، او باور لرم چي خیر او شر او د هغه اندازه د الله ﷻ له طرفه دي، او باور لرم په پاڅون وروسته له مرګه د سور له دوهم پوک سره.

ځرنګه چي مخ کښي مو وویل چي په اسلام کښي له توحید نه وروسته لمونځ فرض دې او دلمانځه ادا کول د هر مسلمان د زړه معراج او د خپل خدای ﷻ راز او نیاز دی نو ضرور دی چي په بشپړه پاکۍ او تطهیرسره و خپل رب ته ودرېږو الله ﷻ فرمایي:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا قُمۡتُمۡ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغۡسِلُواْ وُجُوهَكُمۡ وَأَيۡدِيَكُمۡ إِلَى ٱلۡمَرَافِقِ وَٱمۡسَحُواْ بِرُءُوسِكُمۡ وَأَرۡجُلَكُمۡ إِلَى ٱلۡكَعۡبَيۡنِ ۝٦

یعني ای د ایمان څښتنانو کله چي لمانځه ته پاڅیږئ نو ووینځئ تاسي مخونه خپل او لاسونه خپل تر څنګلو پوري (سره له څنګلو) او مسح وکړئ تاسي پر سرونو خپلو او وینځئ تاسي پښې خپلي تر پړکیو پوري (سره له پړکیو) ۵ سورة

اودس: د لمانځه لمړی فرض د اودس تازه کول دي، پخپله په اوداسه کښي ځلور فرضونه، لس سنتونه، شپږ مستحبات،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه آداب، شپږ نفلون او اته منهیات موجود دي چې هر یو یې ځانته تفصیل لري.

د حضرت جابرؓ څخه روایت دی چې رسول الله ﷺ فرمائیلی دي چې د جنت کیلي لمونځ دی او دلمانځه کیلي اودس دی

[مشکوة شریف د فلاح الدارین په حواله]

له حضرت عمر بن خطابؓ څخه نقل دی چې رسول الله ﷺ فرمائیلي دي، کوم مسلمان چې په ډیره ښه طریقه سره اودس وکړي او له هغه نه پس د الله ﷻ د توحید اقرار وکړي چې الله ﷻ د عبادت لائق او هیڅ یو شریک ورسره نشته، او شهادت ورکړي چې محمّد ﷺ په حقه سره د الله تعالٰی بنده او رسول دی یعني: اَشهَدُاَنْ لآّاِلٰهَ اِلاَّاللّٰهُ وَحدَهُ لاَ شَرِیکَ لَهُ وَاَشهَدُاَنَّ مُحَمدًاعَبدَهُ وَرَسُوْ لُه ووایي د جنت دروازې ورته خلاصي شي په کومه دروازه چې غواړي جنت ته داخلیدای شي.

[مسلم شریف، مشکوة شریف د فلاح الدارین په حواله]

د احادیثو په کتاب کښي داودس نه وروسته د دغه دعا د ویلو فضلیت هم بیان شوی دی:

اَللهُمَّ اجعَلَنِی مِنَ التوابِینَ وَجعَلِنی مِنَ الْمُتطَهِرِینَ وَ جَعَلَنی مِن عِبادِکَ الصالِحِین.

همدارنګه د مشکوة شریف د لمړی جلد د طهارت په باب

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښې د اودس نه پس د دغه دعا فضيلت هم بيان شوېدی:

اَللّٰهُمَّ كَمَا طَهَّرتنا بِالْماءِ فَطَهِّرنا مِنَ الذُّنُوبِ، اَشهَدُاَن لا اِلٰهَ اِلا اللّٰهُ وَحدَهُ لاشَرِيكَ لَهُ وَاَشهَدُاَنَّ مُحَمدًا عَبدَهُ وَرَسُولُه.

د اودس فرضونه:

(۱) د ټول مخ پرېمنځل دېوه غوږ د نرمۍ څخه د بل غوږ تر نرمۍ پورې او د تندی د وېښتانو د شنه کېدو له ځای څخه بيا د زنې لاندی د وېښتانو د شنه کېدو تر ځای پوری.

(۲) د لاسو پرېمنځل تر څنګلو پوری.

(۳) د سر د څلرمې برخې مسح کول.

(۴) د پښو وېځل د پُنډيو سره.

د اودس سنتونه:

(۱) د اودسه په شروع کښې بِسمِ اللّٰهِ الرحمٰنِ الرحِيم وېل.

(۲) مخکی له هغه چی په لوښی کښې لاسونه د ننه کړی د دواړو لاسونو پرېولل تر مړوندو پوری.

(۳) مسواک وهل، که مسواک نه وُ د شهادت په ګوته سره د غاښو وېنځل هم کفايت کوی.

(۴) په خوله اوبه لغړول او غړغړه کول.

(۵) په پوزه اوبه سوړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٦) په هغه لامده لاس چي د سرمسح په شوي وي د غوږو مسح کول.

(۷) د ږیري خلالول د لاس په ګوتو سره چی ږیره ګڼه نه وي ځکه چي د ګڼی ږیری خلالول فرض دي.

(۸) د ټول سر مسح او دغاړی مسح کول، همدارنګه د پښنو د ګوتو خلالول که د پښنو ګوتي یو پر بل مښتي وي نو خلالول یې د لاس په خمچه ګوته سره فرض دي.

(۹) استنجاء وهل د چول په ډبره یا په لوټه یا ریګ یا پنبه یا هر هغه شی سره چه د پنبه له جنس څخه وی.

(۲۱) استنجاء وهل په اوبو سره که اوبه موجودی وي په داسی شرط سره که نجاست د راوتلو له ځای څخه تر یوه درهم لږ وي او که نجاست له یوه درهم تر انداز زیاد وی نو بیا استنجاء واجب ده، که نجاست د مقعد څخه پرته نور بدن د یوه درهم په اندازه مردار کړي نو بیا استنجاء وهل فرض دي.

د اودس مستحبات:

(۱) د اودس نیت کول.

(۲) د اندامونو پرله پسي پریولل.

(۳) په راسته اندامو شروع کول.

(۴) په هغه ترتیب چي په قرآن کي ذکر شوي د اندامو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پریمنځلو رعایت کول.

(۵) د لاسونو او پښو د پریللو په وخت کې د ګوتود سرو څخه شروع کول.

(٦) د غاړې مسح کول په نویو اوبو سره (دغاړې د مسح په وخت کښې باید ګوتې کښته د ستونی خواته راکش نه کړه شي).

د اودس آداب:

(۱) د اودس تازه کولو په وخت کښې پرته له هغو دعاګانو چې په احادیثو کښې ذکر شویدې باید نوري هیڅ خبري و نه شي او د هر اندام پریولل ځان ته دعا لري.

(۲) په خوله او پوزه په راسته لاس سره اوبه لغړول او په چپه لاس سره د پوزي سوغل.

(۳) د اودس تازه کولو په وخت کښې پر لوړ ځای کښیناستل چې د اودس د استعمال شوو اوبو څاڅکی پر جامو او بدن و نه لګیږي.

(۴) که عذر نه وي د لمانځه د وخت ترمخ اودس تازه کول.

(۵) د اودس تازه کولو په وخت کښي قبلې ته مخامخ کښینستل.

(٦) د پریوللو په اول وار د اندامونو موښل.

(۷) اودس د بل چا د کمک نه پرته تازه کول.

د اوداسه نفلونه شپږ دي:

(۱) د هر اندام د پریوللو په وخت کښي هغه دعا ویل چې په حدیث کې راغلې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲) د ضرورت د رفع کولو ځای (بیت الخلاء) ته د ورتګ په وخت کښي په کیڼه پښه داخلیدل او د را وتلو په وخت کښي په راسته پښه راوتل.

(۳) پر مځکه یا دیوال باندي د لاس موښل.

(۴) د بیت الخلاء څخه د فراغت نه وروسته او د را وتلو نه مخ کښي د عورت پټول.

(۵) د اودس تازه کولو په وخت کښي د ساعت، وښي، بنګړي او داسي نورو شیانو ښورول چي کوم ځای وچ پاته نه شي.

(٦) د ګوتو په ذریعه سره پر خښتګ اوبه پاشل.

د اودس منهیات اته دي:

(۱) د اوبو په استعمال کښي اسراف کول.

حدیث: عن عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنه ان النبي صلی الله علیه وسلم مَرَّ بِسَعدٍ و هو يَتَوضا فَقَالَ مَاهٰذا السرَفُ يا سَعد؟ قَالَ افِی الوضُوء سَرَفٌ ؟ قَالَ نَعَم و اِن كُنتَ عَلٰی نَهرٍ جَارٍ.

[رواه احمد و ابن ماجة مشکوة ص ۴۷]

ژباړه: له حضرت عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنه څخه روایت سویدی چي بېشکه نبی کریم صلی الله علیه وسلم پر حضرت سعد رضی الله عنه باندی را تیریدی په داسي حال کي چي ده (حضرت سعد رضی الله عنه) اودس تازه کاوه نو نبی کریم صلی الله علیه وسلم ورته وفرمائل دا څه اسراف دی ای

(c) ketabton.com: The Digital Library

سعده ؟ نو هغه ورته وویل ایا په اوداسه کی هم اسراف سته ؟ و یې فرمائل هو که څه هم پر جاری ویاله یې.

(٢) په چپه لاس سره خوله او پوزه پریولل.

(٣) په مسجد کښي اودس تازه کول، که په مسجد کښي د اودس تازه کولو دپاره ځای جوړ وي یا د اودس دپاره هلته لوښي موجود وي اودس تازه کول پروانلري.

(۴) په مردار ځای کښي اودس تازه کول.

(۵) بیله موزو پر پښو مسح کول ځکه چي دا عمل د شیعه ګانو او روافضو دی.

(٦) د استنجاء په وخت کښي خپل عورت بل چاته لوڅول.

(٧) په ښي لاس سره استنجاء وهل.

(٨) استنجاء وهل په هغه مایعاتو سره چي انسان یا پیری یا څارویو غذا یا شفا ورکوونکی وي، یا په هغه سره ضرر رسیږي او صفایي نه په حاصلیږي.

د اودس تازه کولو طریقه: وروسته له استنجاء څخه به و قبلې ته مخامخ کښینې او درې (٣) ځله به لاسونه تر مړوندو پوری پریوینځې او د پریولو په وخت کښي به دا دعا ووایې:

بِسمِ اللّٰهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِیمِ و الحَمدُ لِلّٰهِ عَلٰی دِینِ الاِسلامِ.

بیا به د مسواک وهلو سره دا دعا ووایې او درې واري به

(c) ketabton.com: The Digital Library

او به په خوله وغړوي:

اَللّٰهُمَّ اَعِنِی عَلٰی تِلاوَةِ الْقُرآنِ ذِکرِكَ وَشُکرِكَ وِحُسنِ عِبادَتِكَ.

بیا به درې ځله په پوزه او به سونږ کړي او په چپ لاس به یې سوغ کړي او دا دعا به ووایي:

اَللّٰهُمَّ اَرِحنِی رَائِحَةَ الجَنّةِ ولاتُرِحنِیْ رَائِحَةَالنّارِ.

بیا به لپه د اوبو ډکه او داسي به یې پرمخ واچوي چي اوبه پر مخ وبهیږي د تندي د ویښتانو د شنه کیدو د ځایه څخه بیا تر زني لاندي د ویښتانو د شنه کیدو تر ځایه پوري او د یوه غوږ د نرمۍ د بل غوږ تر نرمۍ پوري او مخ به موږي او بیا دوهمه او دریمه لپه اوبه پر مخ واچوي او د مخ د پریولو په وخت کښي به دا دعا ووایي:

اَللّٰهُمَّ بَیِضْ وَجهِی یَومَ تَبیَضُ وُجُوهٌ وَ تَسوَدُّ وُجُوهٌ.

نارینه ته ښایي چي د مخ پریللو په وخت کي ږیره ښه خلال کړي، بیا به ښی لاس له څنګلوسره ښه پریوینځي او دا دعا به ووایي:

اَللّٰهُمَّ اَعطِنِی کِتَابِی بِیَمِینِی وَحَاسِبنِی حِسَابًایسِیرًا.

بیا به کیڼ لاس په عین ترتیب د څنګلوسره پریولي او دا دعا به ووایي:

اَللّٰهُمَّ لاَ تُعطِنِی کِتَابِی بِشَمَالِی وَلاَمِن وَرَاءِ ظَهرِی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا د سر مسح کول په داسي ترتیب سره چي اوبه پر لاسو واچوي د دواړو لاسو د خمچو او دوو نورو ګوتو سرونه به یو ځای وموښلوي چي ټولي شپږ ګوتي سي او د هر لاس دوې پاته ګوتي (د شهادت او بټې ګوتي) به لیري ونیسي نو شپږ یو ځای سوي ګوتي د دواړو لاسو د اورغویو سره به پر تندي کښېږدي نو دواړه لاسونه به پورته پر سر کش کړي تر څټ پوري به یې ورسوي او بیرته به اورغوي د څټ څخه تر تندي پوري را کش کړی او دا دعا به ووایي:

اَللهُمَّ اَظِلنِی تَحتَ عَرشِكَ یَومَ لاَظِلُّ اِلاّ ظِلّ عَرشِكَ

په یاد ولره هغه چي د هر لاس هغه دوې ګوتي چي لیري نیول شوي وې و نورو تازه اوبو ته ضرورت نلري په هم هغو ګوتو غوږونه مسح کړئ یعنی د شهادت په ګوتو سره دغوږو قاتونه او په بټو ګوتو سره د غوږو شا ښه مسح کړئ او دا دعا به ووایې:

اَللهُمَّ اجعَلنِی مِنَ الذِینَ یَستَمِعُونَ القَولَ فَیَتبِعُونَ اَحسَنَهُ.

بیا د غاړې مسح کول په دې شکل چي د دواړو لاسونو د مابین درې ګوتي به په اوبو لندې کړي او د ګوتو چپ مخ به پر غاړه کښېږدي او بس، پورته یا کښته کشول یې لازم نه دی نو دا دعا به ووایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَللهُمَّ اَعتِق رَقَبَتِی مِنَ النارِ.

وروسته به ښي پښه له پنډيو سره دري ځله پريولئ او د لاس په خمچه ګوته به د پښې دګوتو ماپينونه ښه خلال کړئ او دا دعا به وو ايي:

اَللهُمَّ ثَبت قَدَمَيَ عَلَى الصِرَاطِ يَومَ تَزِلُّ فِيهِ الاَقدَامُ.

بيا به چپه پښه په عين ترتيب سره پريولي او داَ دعا به وو ايي:

اَللهُمَّ اجعَل ذَنبِی مَغفُوراًوسَعيِی مَشكُوراًوَ تِجارَةً لَن تَبُورَ.

يادونه: په او دا سه کښې پورته ذکر شوي دعاوي که څه هم د (نورالايضاح) په حاشيه، د پښتو(معلم الدين) او د پارسي ژبي ايراني چاپ (رسالهٔ توضيح مسائل) کښې ذکر شويدی د اسلام د مقدس دين او د اودس د شرطونو او رکنونو څخه نه دی يوازي د الفاظو په لحاظ معتبر دي په دين پوري تړاو نلري او نه بايد د دين جز وبلل شي، که څوک يې د اودس تازه کولو په حالت کښې و نه وايي هيڅ کوم تقصير نشته.

که دچا پښې پټې وي موزې يې په پښو وي نو د لاس په ګوتو او تازه اوبو سره به يې مسح کړي چې تفصيل به يې وروسته راشي، کله چې اودس تازه او مکمل شو نو د اودس پر ځای دي ولاړ ودريږي او دا دعا دي ووايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَللهُمَّ اجعَلنِی مِنَ التوَّابِینَ وَاجعَلنِی مِنَ المُتَطَهِرِینَ وَ اجعَلنِی مِن عِبَادِكَ الصا لِحِینَ.

پر موزو مسح کول: د ښرمني جوړي شوي موزې يا داسي ګُنډي او ټينګي جرابي چي د ښرمني تلي ورته لګېدلي وي او د درو يا ښلورو ميلو په اندازه پياده تګ پکښي وشي او و نه ښلېږي مسح پرکول روا ده، بوټونه هم د موزو پشان دي خو شرط دا دی که بوټونه وي که موزې بايد له ښرمني ښخه جوړ او د پښو ګُنډی (بوجلکي) پکښي پُټي شي که ګُنډی پُټي نه کړي نو پر هغو بوټو او موزو مسح روا نه ده.

مسح کول پر موزو يا بوټو د فرض ادا کولو نه وروسته يوه سنت طريقه ده، يعني چي مکمل اودس تازه شي او د پښو پريوللو فرض ادا شي نو وروسته موزې يا بوټونه اغوستل او پرهغه باندي مسح کول جواز لري، د موزو اغوستل او مسح پر کول يوازی د اودس د تکميل نه شرط نه دی بلکی د اودس د تکميل نه مخکي يې هم اغوستلای شي او ورپسې دی نور اودس وکړي، امام قدوری (رح) چي کامل اودس ليکلي دی مقصد يې جنابت دی يعني که ښوک جنوب ؤ لازم به اول اودس او بيا غسل کوي، وروسته د موزو اغوستل او مسح پر کول ورته روادي، د مسح شروع له بې اودسۍ نه وروسته ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسح کول پر موزو د مسافر د پاره دري ورځي او دري شپې او د مقیم دپاره یوه ورځ او یوه شپه تاکل شویده یعني که مقیم د اودس له تکمیل نه وروسته موزې په پښو او وروسته له بې اودسی مسح پر وکړي نو د سبا تر دغه وخته پوري همدغه مسح کفایت کوي، که د خوب یا بل ضرورت په وجه اودس مات شي او موزې و نه ایستل شي نو د بیا اودس کولو په وخت کښې د پښو پریوللوته ضرورت نشته بلکه پر موزو مسح کول کفایت کوي او مسح د فرض ځای نیسي، همدارنګه که مقیم پر موزو مسح وکړه یوه شپه او ورځ یې تیره شوه او اودس یې هم پر ځای وو د مسح د وخت د پوره کیدو په لحاظ یې مسح ماته ده بیا اودس تازه کولو ته ضرورت نشته یوازي به پښې وینځي چي اودس تکمیل شی، عین حکم د مسافر هم دی خو یوازني تفاوت د وخت دی.

د مسح کولو طریقه ډیره آسانه ده، کله چي پسله مکمل اودس نه موزې یا بوټونه واغوستل شوه او محکمه شوه نو د راسته لاس ګوتي به په اوبو لندې کړي او د راسته پښې پر موزه د موزې د پوزي څخه شروع د موزې پر ټول مخ راکش کړي بیا به د همدغه لاس ګوتي لندې کړي د موزې د پندي څخه و لوړ طرف ته کش کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په همدغه ترتیب به د چپ لاس په ګوتو د چپې پښې موزه مسح کړي، که د چا موزه یا بوټ دومره څیري وو چې د پښې د درو ګوتو په انداز د پښې پوست ورڅخه معلومیدی نو پر هغه مسح روا نه ده، همدارنګه که بوټ یا موزه څیري وه او اوبه ورننوتلې او پښه په لنده شوه نو مسح ماته شوه، که پر موزو مسح شوي وه او د غسل ضرورت پیدا شو د غسل په وخت کښې پښې لوڅې کړي او د نور بدن غسل یې وکړ صحت نلري او غسل نه صحیح کیږي، ضرور به موزې باسي په ښه توګه سره به غسل کوي بیا به موزې په پښو کوي او مسح به پر کوي.

تیمم: که چیري د چا اودس نه وو او اوبه هم د یوه مایل (میل) په اندازه ورڅخه لیري وي یا د وخت د کموالي په سبب اوبو ته رسیدلی نه شو ، یا مریض وو او د اوبو استعمال ضرر ورته رساوه یا سلواغه، رسۍ او نور اسباب ورسره نه وو چې د څاه یا ډنډ څخه اوبه راوباسي، یا د دښمن ویره ورسره وه، یا د درنده ګانو ویره ورسره وه، یا اوبه ورسره وې خو هغه د څښلو وې خو په دښت کښې وو د تندي او هلاکت څخه د ساتلو په خاطر یې په هغه اودس نه کاوه نو تیمم وهل په پاکه خاوره د اودس حکم لري.

په تیمم کښې نیت کول فرض دی چې وایې به (نیت کوم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه له اخلاصه تیمم وهم په پاکه خاوره چې عبادت راته روا شي)
بیابه دواړه لاسونه د ځنګلو سره لوڅ کړی او د دواړو لاسونو
ګوتي او خپړي به پر خاوره باندي ووهي او بیا به دواړه لاسونه
یو د بل سره داسي وڅنډي چې د خپړو مخ د ځمکې خوا ته وي نو
اول به په دواړو لاسونو مخ مسح کړي لکه په اوبو چې یې
وینځي، د مخ د مسح په وخت کښي احتیاط په کار دی چې هیڅ
ځای بیله مسحي پاته نه شي؛ دوهم ځل به بیا په عین شکل ګوتي
او خپړي په پاکه خاوره ووهي او په لمړني ترتیب به یې وڅنډي
نو اول به ښی لاس په کیڼ لاس سره او بیا به کیڼ لاس په ښي لاس
سره مسح کړي او بیا به د یوه لاس ګوتي د بل لاس په ګوتو کښي
داخلي کړي.

احتیاط په کار دی چې د تیمم په وخت کښي ساعت،
بنګړي، وښي او داسي نور شیان لیري کړي، که څه هم تیمم د
جنابت یا د حیض وي خو تیمم وهل باید په داسي شي سره وي
چې د ځمکي له جنس څخه وي.

ټول هغه عبادات چې په اودس سره روا دي په تیمم سره هم
روا دي، په کومو شیانو سره چې اودس ماتیږي په هغو سره تیمم
هم ماتیږی، علاوتًا که پر اوبو قدرت پیدا شی نو تیمم ماتیږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اودس ماتونکي: د اودس ماتونکې نهه (۹) دي:

(۱) د انسان له دوو لارو (مخ یا شا) د هري لاري څخه چي یو شی راووزي لکه نجاست، باد، ادرار یا داسي نور یا بیله دغو دوو لارو څخه د بل ځای څخه نجاست راووزي اودس ماتیږي، البته د مخي له خوا باد وتل اودس نه ماتوي.

(۲) په ډکه خوله قی (استفراق) وهل.

(۳) خوب کول ستوني ستخ یا په اړخ یا په تکیه سره.

(۴) په هغه لمانځه کښي چی رکوع او سجده ولري په زوره (قهقهه) سره خندل، د جنازې لمونځ چي رکوع او سجده نلري په قهقهه خندا سره فاسد کیږي خو اودس نه په ماتیږي.

(۵) لیونتوب.

(٦) بیهوښي.

(۷) داسي نشه چی بل ځوک نشی پیژندلای.

(۸) د ښځي او میړه شرم بازي.

(۹) که د انسان هر اندام د ژوري په ذریعه وزیبښل شي او ژوره له وینو ډکه شي.

همدارنګه که د چاخوله ویني شوه او لاړي یې توی کړي که وینه تر لاړو ډیره وه اودس مات شو، که وینه تر لاړو کمه وه او لاړي ډیري وي نو اودس نه ماتیږي، که دواړه سره مساوي وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د احتیاط په خاطر اودس تازه کول ښه کار دي.

که څوک په بی اودسي کښې شکمن سو او مخکي يې اودس درلودی نو اوس اودس وربانده ی نشته.

د حیض بیان: حیض د بالغی ښځي له رحیم څخه د عادتي ويني بهیدل دي یعني هره میاشت چي د ښځي د شرمګاه د ځای څخه عادتي وینه راځي حیض بلل کیږي چي موده يې دري ورځي او شپې او زیاته موده يې لس ورځي او شپې ده.

که له ښځي څخه د وینو توئیدل تر درو ورځو او شپو کمه وه یا تر لس ورځو او شپو زیاته وه نو دا حیض نه بلکه استحاضه (مریضی) ده.

حائضه ښځه به د خوړلو روژو قضا راوړي او د لمانځه قضا وربانديي نسته.

غسل: غسل هم د طهارت مهمه برخه ده چي دري قسمونه لري فرض غسل، واجب غسل او سنت غسل چي د هر قسم تفصیل به وروسته بیان شي.

غسل دري فرضونه او شپږ سنتونه لري:

(۱) دري واره د خولې پریولل په ښه ترتیب سره.

(۲) دري ځلي په پوزه اوبه سوړول.

(۳) یو ځل پر ټول بدن اوبه تویول چي ټول بدن لوند سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغسل شپږ سنتونه:

(۱) ددواړو لاسونو پرېولل د بندو سره.

(۲) استنجاء وهل.

(۳) که پر بدن نجاست وي د هغه لیري کول.

(۴) د غسل کولو دمخه اودس تازه کول.

(۵) پر ټول بدن باندې درې ځله اوبه بهول.

(٦) د پښو پرېولل.

د غسل کولو طریقه: دغسل د مخه باید ضروري حاجات رفع کړای سي او کوشش وسي چي بل څوک د غسل کوونکي عورت و نه ویني نو اول به استنجاء ووهي که څه نجاست پر بدن وي هغه به لیري کړي بیا به ښه اودس تازه کړي نو به پر ټول بدن اوبه توی کړي د بدن هر هغه ځای چي بې تکلیفه اوبه وررسیږي وینځل یې فرض دی لکه د غوږو شپیلۍ، د نو غار، د ورځو او بریتو پوست، د ږیري مابین، د ښځي دباندي فرج، لازم ندی چي ښځه ګوته دننه کړي، همدارنګه که ښځي سر اودلی نه وو نو د ټولو ویښتانو پرېمنځل یې فرض دی که یې کوڅۍ اودلي وې نو د کوڅیو د بیخ لندول کفایت کوي ځکه د غسل د پاره د کوڅیو سپړل حرج او تکلیف دی، کومي ښځي چي د سر ټول ویښتان په کنډورو لړلي وي او د غسل په وخت کښي محضي اوبه پر تویوي اوبه د ویښتانو ویخ ته نه رسیږي غسل یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحت نه مومي نو بيا د غسل د صحت د پاره د کوڅيو سپړل فرض دی، د غسل په وخت کښې که د چا غوږوالی په غوږ وي يا يې ګوتمۍ په ګوته وي يا يې د پوزي نته په پوزه وي ښورول يې ضرور دی چې د غوږواليو، ګوتمۍ او نتي پوست او سوريو ته اوبه ورسيږي، په نو کښې څو ځلې ګوته وهل ضرور دی، چې غسل صحت ومومي، که ستر ګوته اوبه ور دننه کړي ښه کار دی.

د غسل د ختميدو نه وروسته چې د غسل د ځای څخه ټوله اوبه ولاړي سي نو بيا به پښې پريولي او دا دعا به ووايي:

اَللّٰهُمَّ كَمَاطَهَّرْتَنِى بِالْمَاءِ فَطَهِّرْنِى مِنَ الذُّنُوبِ ط

وروسته به خپلي جامې (کالي) واغوندي او د جامو اغوستلو په وخت کې به دا دعا ووايي:

اَللّٰهُمَّ اسْتُرْنَا بِسَتْرِكَ الْجَمِيلِ ط

د غسل اقسام: فرض غسل، واجب غسل، سنت غسل.

(۱) فرض غسل : د حدث اکبر (جنابت) يا لويې بې اودسۍ څخه د پاکيدلو غسل فرض دی، د حدث اکبر د پيداکيدو څلور سببونه دی:

(ا) چې مُني په شهوت سره له خپله ځايه جدا شي او دباندې را ووزي که په خوب کښې وي که په ويښه وي، که په بې هوښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره وي او که په هوښ سره وي، که د جماع په ذريعه وي يا د غير جماع په ذريعه وي، که د تصور يا چرت وهلو په ذريعه وي يا په کومه بله طريقه وي.

(ب) ايلاج يعني چي د نارينه د خاص اندام سر د ژوندۍ ښځي په خاص اندام کښي ننوزي يا د ژوندي بني آدم که نر وي که ښځه د لويو بولو په ځای کښي ننوزي که مُني ورځه راووزي او که نه راووزي که دوی دواړه بالغ وه نو پر دواړو غسل فرض دی او که يو بالغ او بل نابالغ وو نو پر بالغ غُسل فرض دی.

(ت) چي ښځه له حيض څخه پاکه شي.

(ث) چي ښځه له نفاس څخه پاکه شي.

(۲) واجب غُسل: کوم کافر چي مسلمان شي او د کفر په وخت کښي غسل ورباندي اوښتی وي يعني داسي حالت ورباندي راغلی وي لکه پر مسلمان چي غسل فرض کيږي خو هغه لمبيدلی نه وي يا لمبيدلی وي خو په شرعی طريقه نه وي لمبيدلی نو اوس غسل ورباندي واجب دی.

(۳) سنت غُسل: د امام اعظم ابو حنيفه (رح) په مذهب سنت غسلونه څلور دي.

(ا) د جمعې په ورځ د جمعې د لمانځه دپاره.

(ب) د دوو اخترو د لمانځه دپاره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ت) د حج د احرام د تړلو دپاره.

(ث) د عرفات په غره د عرفات په ورځ د دريدلو دپاره، مسلمان مړی په مسلمانانو لمبول فرض کفايي دی.

د لوی او مهربان الله ﷻ د احسان حمد او شکر ادا کوو چي اودس، تيمم، حيض، نفاس او د غسل احکام مو زده کړه او اوس په کامل طهارت سره د رب العزت په پاک حضور کښي دريږو او په لمانځه شروع کوو، د لمانځه شرائط، فرضونه، واجبات، سنتونه او مستحبات زده کوو.

د لمانځه شرطونه:

(۱) اودس تازه کول په پاکو اوبو سره يا د ذکرشوو عذرونو په وخت کښي په پاکه خاوره سره تيمم وهل.

(۲) د جامو (کالو) پاکي له مرداری څخه که ډيره وي او که لږ.

(۳) د هغه ځای پاکي چي لمونځ پر کيږي.

(۴) د بدن پاکي له بولو يا قاذوراتو څخه يا د هغه شيانو څخه چي د بولو او قاذوراتو سره مشابهت لري.

(۵) د عورت ستر، د نارينه عورت د نامه څخه تر زنګنو پوري دي، ښځه ټوله عورت ده بيله لاسو، مخ او پښو، د مينځي عورت د نارينه په شان دی علاوتا شا او نس يې هم عورت دی.

(٦) د کعبي شريفي لور ته مخامخ دريدل که څوک د مکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریفي په حرم کښې وي نو مخ وکعبې شریفي ته ګرځول شرط دی.

(۷) د لمانځه نیت کول د زړه په صدق سره.

(۸) پیژندل د وخت دي یعني هر لمونځ ځانته تاکلی وخت لري چه تفصیل به یې وروسته ذکر شي.

که چا یو له دغو اته (۸) شرطونو څخه یو شرط قصدًا یا سهوًا پریښود نو لمونځ یې نه صحیح کیږي.

د لمانځه فرضونه:

(۱) دلمانځه لمړی الله اکبر ویل چې د تکبیر افتتاح، تکبیر أولی او تکبیر تحریمه په نومونو هم یادیږي.

(۲) قیام (ولاړه).

(۳) قرائت ویل.

(۴) رکوع کول.

(۵) سجده کول.

(۶) وروستی ناسته کول . که یو له دغو شپږ فرضونو څخه په قصد یا په سهوه سره پریښودل شي لمونځ فاسد سو نو بیرته به یې راګرځوي.

د لمانځه واجبات:

(۱) د الحمد لله سورة ویل تر آخره پوري.

(۲) د فرضو په لمړي دوو رکعاتونو، د وترو په ټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعاتونو، د سنتو او نوافلو په ټولو رکعاتونو کښې د الحمد لله د سورة د قرائت وروسته متصل د قرآنکریم یو سورة ویل.

(۳) د لمانځه اوله ناسته په څلور رکعتیز او درې رکعتیز لمانځه کښې.

(۴) د څلور رکعتیز او درې رکعتیز په اوله ناسته کښې التحیات تر تشهد پورې ویل.

(۵) د سهار، ماښام، ماخوستن، جمعې او اخترونو په لمونځونو کښې د امام په لوړ آواز سره قرائت ویل.

(٦) د ماسپښین او مازدیګر په لمونځونو کښې په کراره (خفیه) سره قرائت ویل.

(۷) د وتر لمانځه په آخر رکعت کښې د الحمد لله او سورة د قرائت نه وروسته متصل دعای قنوت ویل.

(۸) د اخترونو په لمونځونو کښی د تکبیرونو ویل.

(۹) د السلام علیکم ورحمت الله په ویلو سره سلام ګرځول.

(۱۰) ټول ارکان په آرامي سره کول.

(۱۱) له رکوع وروسته سیده دریدل او د دوو سجدو په منځ کښې کم تر کم د یوه تسبیح په اندازه آرام کول چې دغه عمل ته طمانینه ویل کیږي او واجب دی. [البحرائق شرح کنز الدقائق]

که چا یو دغو واجباتو څخه په سهوه سره پریښودل نو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سهوي سجده پر واجب شوه او که يې په قصد سره پرېښوده نو لمونځ يې نقصاني شو نو اعاده به کوي (بيرته به لمونځ له سره را ګرځوي، که اعاده ونکړي نو ګنهکار دي.

د لمانځه سنتونه:

(۱) برابرول د صف دي په بشپړه برابرۍ سره چي نه د اړخ د ملګري مخ ته ولاړ وي او نه شاته.

(۲) له لمړي تکبيرسره پورته کول د دواړو لاسو دي چي نارينه به د دواړو ګوتوسرونه د غوږو د نرمۍ سره برابروي، او ښځه به د بټو ګوتو سرونه له اوږو سره برابروي.

(۳) مقتدی به متصل په امام پسي نيت کوي او لمړی اللّٰهُ اکبر به وايي.

(۴) امام به تکبيرونه په دومره لوړ آواز سره وايي چي ورپسي ولاړ قوم يې واوري.

(۵) مستقيم دريدل د تکبير تحريمه په وخت کښي بيله کږولو سره د سر.

(٦) د نارينه دپاره راسته لاس پر چپ لاس باندي تر نامه لاندي نيول، د ښځي دپاره راسته لاس پر چپ لاس باندي پر ځګر باندي نيول.

(۷) په اول رکعت کښي سُبحَانَکَ اللهُمَّ تر آخره پوري ويل.

(۸) د اولو رکعتو په شروع کښي اَعُوذُبِاللهِ ويل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۹) ورپسې بِسمِ اللهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِيمِ ويل.

(۱۰) د اَلْحَمْدُ لِلَّهِ په آخر کښې آمِین ويل.

(۱۱) کله چې امام سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدهُ ووايي مقتدی به رَبَنَالَکَ الحَمدُ په کراره سره وايې، په ځاني لمانځه کښې دواړه سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ او رَبنَالَکَ الحَمدُ په کراره سره ويل.

(۱۲) په رکوع او سجده په دواړو کښې درې ځله تسبيح ويل.

(۱۳) پسله رکوع څخه مستقيم دريدل او کښينستل د دوو سجدو تر منځ.

(۱۴) ايښودل د دواړو لاسو پر ورنو باندي په مابين کښې د دوو سجدو لکه د التحيات په حالت کې سره د غوړولو د چپه پښې او جګه درول د راسته پښې د نارينه دپاره، او پر ادمو (کناټو) کښينستل د ښځي دپاره.

(۱۵) يوازې اَلْحَمْدُ لِلَّهِ ترآخره پوري ويل د فرضو په آخرو دوو رکعتو او د ماښام د لمانځه په آخر رکعت کښې يعني د قرآنکريم بل سورة به نه ورسره وايي.

(۱٦) ټوله تکبيرونه د لمانځه ويل بيله تکبير تحريمه څخه ځکه چې هغه فرض عين دی.

(۱۷) درودونه د اَللهُمَّ صَلِّ او اَللهُمَّ بَارِک تر آخره او دعا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا تر آخره پوري ويل.

که يو له دغو اووه لس سنتو څخه پاته شي کوم شی نه لازميږي مګر له سنتو څخه مخالفت دی او تارک د سنت ګنهکار دی.

د لمانځه مستحبات:

(۱) نارينه به د تکبير تحريمه په وخت دلاسو اورغوي له لستوڼي څخه را باسي.

(۲) په قيام (ولاړه) کښې يو ائې د سجدې ځای ته کتل.

(۳) ويل د پوره سورت دي په هر رکعت کښې.

(۴) په رکوع کښې يوازي د پښو ومخ ته کتل.

(۵) په ناسته کښې يوازي خپل ځګر ته کتل.

(٦) په سجده کښې يوازي د پوزي و نرمۍ ته کتل.

(۷) د سلام ګرځولو په وخت کښې خپلو اوږو ته کتل.

(۸) دفع کول د ټوخي او ارږمۍ په قدر د طاقت سره.

(۹) د ارږمۍ په وخت کښې خوله پټه ساتل.

(۱۰) نارينه به د رکوع په وخت کښې د لاسو ګوتي خلاصوي او زنګنونه به ټينګ نيسي خو ښځه به ګوتي نه خلاصوي او پر زنګنو به لاسونه ږدي.

(۱۱) تکبير ويل د مقتدي بيله مده (اوږد والي) څخه.

(۱۲) د ملا همواروال په رکوع کښې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۳) په رکوع کښې سر برابرول د اوږو سره.

(۱۴) په سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ سره له رکوع څخه سر پورته کول او په ولاړه کښې سم او مستقيم دريدل.

(۱۵) د سجدې په وخت کښې به اول زنګنونه پر ځمکه لګوي بيا لاسونه خو د لاسو ګوتي به سره نښتې وي بيا به پوزه لګوي بيا به تنده لګوي نو د لاسونو په مابين کښې به سر په سجده ږدي.

(۱٦) ليري ساتل د بازو ګانو له تخرګو (بغلو) څخه.

(۱۷) ليري ساتل د نس له ورنو څخه لاکن ښځه به نس له ورنو سره او بازو ګان له بغلو سره نښلوی.

(۱۸) د پښو ګوتي وطرف ته د قبلې برابرول.

(۱۹) په تکبير سره له سجدې نه سر را پورته کول.

(۲۰) په سجده کښې درې ځله يا پنځه ځله يا اوه ځله تسبيح ويل.

(۲۱) له سجدې څخه اول سر بيا لاسونه او ورپسې زنګنونه پورته کول.

(۲۲) کله چي له دوهمي سجدې څخه را جګ شې او ناسته کوي نو چپه پښه غوړول او ناسته وربان دي کول.

(۲۳) په ناسته کښې د لاسونو ايښودل پر ورنو باندي په خلاصو ګوتو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲۴) د سلام ګرځولو په وخت کښي په نیت کښي ولري هغه نارینه، ملائکه او صالح پیریانان چي و ښي او کیڼ طرف ته دي.

(۲۵) مسح کول دي د مخ په دواړو لاسو سره پسله سلام ګرځولو او دعا څخه.

اضافه تر دغو نور سنت او مستحب هم سته لکه دري ځله:

اَستَغفِرُ اللّٰهَ او بیا اَللهُمَّ اَنتَ السلامُ وَمِنکَ السلامُ تَبَارکتَ یَاذَالجَلالِ وَالاِکرَامِ.

بیا دري دیرش ځله پر ګوتو:

سُبحَانَ اللّٰه.

او دری دیرش ځله.

وَالحَمدُلله.

او څلور دیرش ځله.

اَللّٰهُ اَکبَر.

بیا و روسته آیة الکرسي بیا:

قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ

تر آخره پوري بیا معوذتین

(قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلۡفَلَقِ او قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ)

تر آخره پوري ویل سنت او ډیر ثواب لری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چا له دغو سنتو یا مسحباتو څخه کوم یو پرینبود هیڅ نه لازمیږي خو په کولوسره یې ډیر فضیلتونه شته او په نه کولو سره یې ثواب نشته.

د لمانځه مکروهات:

(۱) بیله عذره په لمانځه کښې چار زانو کښینستل.

(۲) د لاس په ګوتو د قرآن د آیتو شمیرل.

(۳) د سجدې په حالت کښې د ګیدړي په څیر بازوګان لیري نیول.

(۴) په لمانځه کښې یو خوا بل خوا کتل.

(۵) بیله عذره په لمانځه کښې سترګي پټول ځکه چي دا مشابهت دی له یهودو سره.

(٦) بیله ضرورت څخه د سجدې له ځایه د وړو ډبرو لیري کول.

(۷) کاهلي ایستل په لمانځه کښې.

(۸) اربړمی کښل په لمانځه کښې، لازمه ده د اربړمی په وخت کي خوله پټه کړي که یې د اربړمی د مخنیوي طاقت نه وو نو که راسته لاس پرخوله ونیسي یا خول په لستوڼي پټه کړي هم باک نه کوي.

(۹) بازي کول په لاس، په ژبه او کالو سره یا د کالو پیچل په ګوتو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰) کله چي صف (قطار) کښې ځای وي او څوک شاته یوازي ودریږي.

لمونځ کوونکي ته لازم دی چي له ذکر شوو مکروهاتو څخه ډډه وکړي

د لمانځه مفسدات: د لمانځه مفسدات څوارلس دی.

(۱) غاړي تازه کول دي بیله عذره.

(۲) عطس (نږی) کوونکی ته د لمونځ کوونکي ځواب یَرحَمَکَ الله ویل.

(۳) فتح ورکول غیر له خپل امام څخه.

(۴) که د لمونځ کوونکی نه چا وپوښتل چي بیله معبود خدای ﷻ څخه بل خدای سته؟ که لمونځ کونکی په ځواب کي کلمه ورته وویل نو لمونځ فاسد شو که اعلان وي چي زه په لمانځه کښې یم نو لمونځ نه فاسد کیږي.

(۵) د اندام د څلورمي برخي لوڅوالی دی.

(۶) له زوره یا غصې څخه په زوره ژړل ، که له یاد څخه د جنت یا دوږخ وي نو بیا لمونځ نه فاسدیږي.

(۷) په لاس یا په ژبه سره د سلام ځواب ورکول.

(۸) که ترتیب د قضاء شوي لمانځه ساقط شوی نه وي او په لمانځه کښې ورپیاد شي.

(۹) عمل کثیر (ډیر کارکول په لاس یا په بل شی سره).

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰) خبري کول په قصد يا په سهوه سره.

(۱۱) خوړل يا چښل.

(۱۲) په لمانځه کي آه يا اُوف ويل.

(۱۳) په لمانځه کښي په قهقه سره خندل.

(۱۴) په لمانځه کښي بيهوښه کيدل.

دا ټول عملونه لمونځ فاسدوی، لازم دی چي لمونځ کوونکی له مفسداتو څخه ځان وساتي او که څوک په قصد يا په سهوه سره يو له دغو اعمالو څخه وکړي نو لمونځ يې فاسدسو بيرته راګرځول يې واجب دی.

د سهوي سجدې: که په لمانځه کښي سهوًا يو له فرضو څخه وځنډيږي يا کوم واجب په سهوه سره پاته شي نو په لمونځ کوونکي واجب دی چي د همغه لمانځه په آخر کښي په وروستۍ ناسته کښي له تشهد څخه وروسته په ښي طرف سلام وګرځوي او په اللهُ اکبر ويلوسره سجدې ته ولاړشي او دوې سجدې وکړي په هره سجده کښي به خپل تسبيحات ووايي بيا به دوه درودونه.

اَللهُمَّ صَلِّ او اَللهُمَّ بَارِکْ.

او وروسته به دعا دا اَللهُمَّ رَبَّنَا .

ترآخره پوري ووايي نو اول به پر راسته طرف سلام وګرځوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بیا به پر چپ طرف سلام وګرځوي نو د لمانځه څخه خارج شو او د سهوي سجدې هم وشوې.

د لمانځه لفظي ترجمه: د لمانځه نیت: د نیت معنٰی د زړه اراده (ارادة القلب) ده خوهغه څه چي د لمانځه نه مخ کښي ویل کیږي نیت بلل کیږي چي هغه د زړه د ارادې ترجماني کوي داهم باید پیاد وساتو چي که څوک په خوله نیت ووایي خو د زړه اراده یې نه وي نو نیت یې صحیح نه دی همدارنګه د چا چي په زړه کښي اراده صحیح وي خو په خوله چي څه وایي په هغه کښي سهوه شي او لمونځ په همدغه نیت وکړی لمونځ یې صحیح دی ځکه چي اعتبار د زړه ارادې ته ورکول کیږي نه هغه څه ته چي په ژبه ویل شوی وی، دا دلیل د مجدد الف ثاني (رح) په [مکتوبات امام ربانی] کښي لیدل شوی اوڅرنګه چي اوس د نیت په هکله ترجمه وړاندی کیږي نوځکه دلته یې لیکل ضروري اومناسب وګڼل شوه.

نَوَیتُ اَن اُصَلِّي لِلّٰهِ تَعَالی رَکعَتَیِ الفَرضِ فِی هٰذَاالوَقتِ الفَجرِ اقتَدَیتُ بِهٰذَا لاِمَامٍ مُتَوَجِهًا اِلی جِهَةِ الکَعبَةِ الشَرِیفَةِ.

نیت مي وکړ چي لمونځ وکړم خاص خدای لره دوه رکعته فرض په دغه وخت د سهار اقتدا مي ده په دغه امام پسې مخ مي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی پر لوري د کعبې شريفي.

که د جماعت لمونځ نه وو يوازي لمونځ وو نو دا نيت به وايي:

نَوَيتُ اَن اُصَلِی لِلّٰهِ تَعَالی رَکعَتَيَ الفَرضِ فِی هٰذَاالوَقتِ الفَجرِ مُتَوَجِهًاالی جِهَةِ الکَعبَةَ الشَرِيفَة.

نيت مي وکړ چي لمونځ وکړم خاص خدای لره دوه رکعته فرض په دغه وقت د سهار مخ مي دی پر لوري د کعبې شريفي.

د سنت لمانځه نيت دا سي دی:

نَوَيتُ اَن اُصَلِي لِلّٰهِ تَعَالی رَکعَتَيِ السُنة فِی هٰذَاالوَقتِ الفَجرِ اتبَاعًا لِرَسُولِ الله مُتَوَجَهًاالی جِهَةِ الکَعبَةَ الشرِيفَة.

نيت کوم چي ادا کړم خاص الله لره دوه رکعته سنت لمونځ پدغه وخت د سهار کښي په اتباع د رسول الله مخ مي دی پر لوري د کعبې شريفي.

مسئله: په فرض لمانځه کښي تعين د وخت ضروری دی که وخت معلوم نه شي نو نيت صحت نلري او په سنت يا نفل لمانځه کښي د وخت تاکل شرط نه دی که وخت ذکرنشي هم صحت لري د ماسپښين، مازديګر او ماخوستن د لمونځونو په نيت کښي د رکعتَين پر ځای اربع رکعَاتِ ويل کيږي چي د اربع معنٰی څلورده

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د ماښام په لمانځه کښې ثَلاثَ رَکعَاتِ ویل کیږي یعنی درې.

د ماسپښین په لمانځه کښې دهٰذَاالوَقتِ الفَجرِ پر ځای هٰذَاالوَقتِ الظهرِ ویل کیږي، د مازدیګر په لمانځه کښې هٰذَاالوَقتِ العَصر د ماښام په لمانځه کښې هٰذَاالوَقتِ الْمغرِبِ او د ماخوستن په لمانځه کښې هٰذَاالوَقتِ العِشَاءِ ویل کیږي.

اَللّٰهُ اَکبَر

اَللّٰهُ تعالیٰ ﷻ تر هر چا لوی دی.

سُبحَانَکَ اللّٰهُم وبِحمدِکَ وَتَبَارَکَ اسمُکَ وَتَعَلی جَدکَ وَلاَ اِلهَ غَیرُکَ.

پاکي ده تالره خدایه او ښه ستاینه ده تا لره او مبارک دی نوم ستا او لوړه ده لویي ستا او نسته بل خدای بیله تا څخه.

اَعُوذُبِاللّٰهِ مِنَ الشَّیطٰنِ الرَّجِیمِ ط

پنا غواړم په الله سره له ترټل شوی شیطان څخه.

بِسمِ اللّٰهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِیم ط

شروع کوم په نوم سره د الله تعالیٰ چي مهربان دی په دنیا کښي پر ټولو موجداتو او مهربان دی په آخرت کښي یوازي پر مسلمانانو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَٰلِكِ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعۡبُدُ وَإِيَّاكَ نَسۡتَعِينُ ﴿٥﴾ ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ عَلَيۡهِمۡ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ﴿٧﴾

ټوله ستاينې (صفتونه) خاص الله ﷻ لره دي، چي پالونکی د عالميانو دی (د خپل لوی حکمت له مخه)، ډير زيات مهربان پوره رحم لرونکی دی، مالک د (ټولو امورو) د ورځي د جزا دی، خاص تا ته عبادت کوو، او خاص له تا څخه مرسته غواړو، وښيه موږ ته سمه لاره، د هغو کسانو لاره چي تا انعام پر کړيدی، نه دهغو کسانو لاره چي غضب پر کړل شويدی او نه لاره دهغوکسانو چي ګمراهان دي.

آمين.

ربه قبوله کړې ځما دعا.

قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمۡ يَلِدۡ وَلَمۡ يُولَدۡ ﴿٣﴾ وَلَمۡ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدُۢ ﴿٤﴾

ورته ووايه چي الله ﷻ يو دی، الله بی نيازه دی، نه يې څوک زيږولی دی او نه د چا څخه زيږيدلی دی او نشته هغه ﷻ لره سيال هيڅوک.

اَللّٰهُ اَکبَر الله ډير لوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سُبْحَانَ رَبِيَّ العَظِيمِ (درې ځلي)

پاکي ده زما لوی رب لره.

سَمِعَ اللهُ لِمَن حَمِدَه

الله د هغه چا اوري چې د هغه ستاینه کوي

رَبنَالَکَ الحَمدُ

زموږ ربه! تا لره ستاینه ده.

اَللهُ اَکبَر الله ډیر لوی دی.

سُبْحَانَ رَبِيَّ العَظِيمِ (درې ځلي)

پاکي ده زما لوی رب لره

اَللهُ اَکبَر الله ډیر لوی دی.

اَلتحیاتُ للهِ والصلوَاتُ والطَیبَاتُ اَلسلامُ عَلَیکَ اَیهَاالنَبِيُّ وَرَحمَتُ اللهِ وَبَرکَاتُهُ اَلسلامُ عَلَینَا وَعَلی عِبَادِ اللهِ الصالِحِینَ.

قولی عبادات، بدني عبادات او مالي عبادات یوازي الله لره دي سلام دی وي پر تا اې نبي ﷺ او رحمت د الله او برکتونه د الله تعالی دي وي پر تا، سلام دي وي پر موږ او د الله تعالی پر نیکو بندګانو.

اَشْهَدُاَن لَّااَلاهَ اَلّااللهُ وَاَشهَدُاَنَّ مُحَمَّدًا عَبدَهُ وَرَسُولُه.

زه شاهدیم چي د الله نه پرته بل معبود نشته او شاهد یم چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد ﷺ د هغه ﷻ بنده او استاذی دی.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّعَلٰی اٰلِ مُحَمَّدٍ کَمَا صَلَّیتَ عَلٰی اِبرَاهِیمَ وَعَلٰی اٰلِ اِبرَاهِیمَ اِنَّكَ حَمِیدٌ مَّجِیْدٌ.

ای خدایه رحمت وکړې پر محمد ﷺ او پر اولاد د محمد ﷺ لکه تا چي رحمت کړیدی پر ابراهیم ؑ او پر اولاد د ابراهیم ؑ، په رښتیا چي ته ستایل شوی یې په ښو صفاتو او لویي.

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَعَلٰی اٰلِ مُحَمَّدٍ کَمَابَارَکتَ عَلٰی اِبرَاهِیمَ وَعَلٰی اٰلِ اِبرَاهِیمَ اِنَّكَ حَمِیدٌ مَّجِیدٌ.

ای خدایه برکت وکړې پر محمد ﷺ باندي او پر اولاد د محمد ﷺ باندي لکه څنګه چي تا برکت کړیدی پر ابراهیم ؑ او پر اولاد د ابراهیم ؑ باندي، په رښتیا چي ته ستایل شوی یې په ښو صفاتو او لویي.

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا اٰتِنَا فِی الدُّنیَا حَسَنَةً وَّ فِی الآخِرَةِ حَسَنَةً وَّقِنَا عَذَابَ النَّارِ.

ای خدایه زموږ ربه راکړې موږ ته نیک حالی په دنیا کښي او نیک حالي په آخرت کښي او وساتې موږ د دوږخ له اوره.

اَلسَّلَامُ عَلَیکُم وَ رَحمَةُ اللهِ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلامتي او رحمت د الله تعالى دي وي پر تاسي.

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَستَعِينُكَ وَ نَستَغفِرُكَ وَ نُؤمِنُ بِكَ وَ نَتَوَكَّلُ عَلَيكَ وَ نُثنِيْ عَلَيكَ الْخَير وَنَشكُرُكَ وَلاَ نَكفُرُكَ وَ نَخلَعُ وَ نَترُكُ مَن يَّفجُرُكَ اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعبُدُ وَ لَكَ نُصَلِّيْ وَنَسجُدُ وَ اِلَيكَ نَسعٰى وَ نَحفِدُ وَ نَرجُو رَحمَتَكَ وَ نَخشٰى عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِا لكُفَّارِ مُلحِق ط

اى الله موږ له تا مرسته غواړو له تا د ګنهونو بخښنه غواړو او ايمان لرو پر تا او پر تا هر څه سپارو او ستا ښه ثنا وايو او ستا شُکر ادا کوو، او ستا د نعمتو انکار نه کوو او ځان ګوښه کوو او پريږدو هغه څوک چي ستا امر نه مني يوازي ستا عبادت کوو او ستا دپاره لمونځ کوو او تندى پر ځمکه ږدو او ستا خدمت ته مُنډي وهو او ستا په لور هڅه کوو ستا د رحمت هيله لرو او ستا له عذابه ويريږو، رښتيا چي ستا عذاب په کفارو پوري تړلى دى.

اوس چي مو د لمانځه ثبوت په ګوته کړ، د اودس فرضونه، سنتونه، مستحبات، آداب، نفلونه، منهيات او د اودس کولو طريقه، مسح، تيمم، د اودس ماتوونکي، حيض، نفاس، غسل او اقسام يې، د لمانځه شرطونه، فرضيات، واجبات، سنتونه، مستحبات، مکروهات، مفسدات، د سهوى سجدې او دلمانځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لفظي معنٰى مو زده کړه نو د ادا کولو په طريقه (اصل عمل) شروع کوو.

د لمانځه ادا کولو صحيح طريقه

د لمانځه له نيت کولو وروسته به ووايي:

"اَللّٰهُ اَکبَر" **او له** "اَللّٰهُ اَکبَر" ويلو سره به سم د دواړو لاسو بتې ګوتي د غوږو د نرمۍ سره برابري کړي نو به راسته لاس پر چپه لاس تر نامه لاندي و نيسي، ښځي به بتې ګوتي له اوږو سره برابري کړي او بيا به راسته لاس پر چپه لاس پر سينه باندي ونيسي، ښځو له په کاردی چي لاسونه له پوړني څخه د باندي راو نه باسي، نارينه به لاسونه له لستوڼي څخه را باسي.

د اَللّٰهُ اَکبَر ويلو وروسته چي لاسونه يې تر نامه لاندي يا ښځو پر سينه باندي ونيول نو دا دعا به ووايي:

سُبحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَ بِحَمدِكَ وَ تَبَارَكَ اسمُكَ وَتَعَالٰى جَدُّكَ وَلا اِلٰهَ غَيرُكَ.

أَعُوذُ بِٱللَّهِ مِنَ ٱلشَّيۡطَٰنِ ٱلرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿١﴾ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَٰلِكِ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعۡبُدُ وَإِيَّاكَ نَسۡتَعِينُ ﴿٥﴾ ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ

(c) ketabton.com: The Digital Library

عَلَيْهِمْ غَيْرِ ٱلْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ﴿٧﴾ آمِينْ.

وروسته په متصل يو سورة د قرآنکريم ووايي کله چي سورة ختم شو بيا به د "اَللّٰهُ اَکبَر" په ويلو سره رکوع او په رکوع کښي به دري يا پنځه يا اوه ځلي سُبحَانَ رَبِّيَ العَظِيمِ ووايي نارينه به په رکوع کښي سر له ملا سره برابر نيسي د پښو ګوتو ته به ګوري او دواړه زنګونونه به د لاسو په خلاصو ګوتو سره ټينګ نيسي، ښځي به هم سر د ملا سره برابر او د لاسو ګوتي به نه خلاصوي پر زنګنو به يي ږدي، کله چي له رکوع نه سر راپورته کړل سو سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَهُ رَبَّنَالَكَ الْحَمدُ دي ووايي او د دغه کلماتو د ويلو په وخت کښي به د ستني په شان تر هغه وخته ولاړ اوسي چي د رکوع څخه د پورته کيدو په سبب د کالو لرزه آرامه شي، لکه مخکي چي ذکرشوه دغه عمل ته "طُمَانِينه" وايي او دغه قومه (ولاړه) سره له طمَانينې (آرام) واجب ده.

بيابه د"اَللّٰهُ اَکبَر" په ويلوسره سجدې ته ولاړشي او په سجده کي به دري يا پنځه يا اوه ځلي دغه تسبيح ووايي "سُبْحَانَ رَبِّيَ الاَعلیٰ" دسجدې کولو په وخت کښي به اول دواړه زنګونونه پرځمکه باندي کښيږدي، بيابه دواړه لاسونه په مښتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوتو سره پرځمکه باندي په دومره فاصله سره کښېږدي چي تندي او پوزه په مابين کښي پرځمکه باندي کښېښول شي چي اول پوزه او بيا تندی پر ځمکه ولګول شي.

په سجده کښي په کار دی چي ګېډه له ورنو پورته او څنګلي له ځمکی پورته او مټي له بغلو (تخرګو) څخه ليري ونيسي، ښځو ته په کار دی چي د نارينه بالعکس نس له ورنو سره او لاسونه د بغلو سره مښتي سجده ولګوي له سجدې نه وروسته د "اَللّٰهُ اَکبَر" په ويلو سره راپورته شي او د تشهد په توګه به کښيني دومره ځنډ په دغه ناسته (جلسه) کښي واجب دی چي د کالو حرکات آرام شي يا په اصطلاح د يوه تسبيح ويلو په اندازه، بيا به په بل "اَللّٰهُ اَکبَر" ويلو سره دوهمه سجده په عين توګه وکړي او بيابه د "اَللّٰهُ اَکبَر" په ويلو سره دوهم رکعت ته ولاړشي د لمړي رکعت په توګه به يې وکړي خو سُبحَانَكَ اللّٰهُمَّ به نه وايي له بِسمِ اللّٰه او اَلْحَمدُ لله سره به سورة پيل کړي.

کله چي د دوهم رکعت له دوهمي سجدې سر راپورته کړي نارينه به راسته پښه ودروي او پر چپه پښه به کښيني او لاسونه به په خلاصو ګوتو پر ورنو کښېږدي، ښځه به دواړي پښې راسته

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوري ته وباسي او پرځمکه به کښيني لاسونه به په مښتو ګوتو سره پر ورنو کښيږدي، دواړه نر او ښځه به د ناستي په وخت کښي خپلي سينې ته به ګوري او په اَلتَّحِيَّاتُ ويلو به پيل وکړي:

اَلتَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ اَلسَّلاَمُ عَلَيكَ اَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ اَلسَّلامُ عَلَينَاوَعَلٰى عِبَادِاللهِ الصَّالِحِينَ اَشهَدُ اَن لآَ اِلٰهَ اِلاَّ لِلّٰهُ وَاَشهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبدُهُ وَرَسُولُه.

که لمونځ څلور رکعته وي نو به سمدستي د "اَللّٰهُ اَكبَر" په ويلو سره دريم رکعت ته ولاړشي او دوه رکعته به نور په عين ترتيب سره وکړي، دفرض لمانځه په وروستو دوو رکعتونو کښي له اَلحَمدُلِلّٰه وروسته بل سورة نه ويل کيږي، ليکن د سنت او نفلو په ټولو رکعاتو کښي د لمړي دوو رکعاتو په شان له اَلحَمدُلِلّٰه وروسته سورة ويل کيږي.

کله چي د دوه رکعتيز، درې رکعتيز او څلور رکعتيز لمانځه په وروستۍ ناسته کښي اَلتَّحِيَّاتُ تر عَبدُهُ وَرَسُولُه پوري ووايي نو دغه درودونه او دعا دي ورسره ووايي:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيتَ عَلٰى

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابرَاهِیمَ وَّ عَلٰی اٰلِ اِبرَاهِیمَ اِنَّكَ حَمِیدٌ مَّجِیدٌ ؛ اَللّٰهُمَّ بَارِك عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّعَلٰی اٰلِ مُحَمَّدٍ کَمَا بَارَکتَ عَلٰی اِبرَاهِیمَ وَعَلٰی اٰلِ اِبرَاهِیمَ اِنَّكَ حَمِیدٌ مَّجِیدٌ.

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا اٰتِنَا فِی الدُّنیَا حَسَنَةً وَّ فِی الآخِرَةِ حَسَنَةً وَّ قِنَا عَذَابَ النَّارِ

بیا به اول پر راسته او بیا دوهم پرچپه اوږه د اَلسَّلَامُ عَلَیکُم وَّرَحمَةُ اللّٰهِ په ویلو سره سلام وګرځوي.

د سلام ګرځولو په وخت کښي به د هغه اړخ لمونځ کوونکي او ملائکې په نظر کښي ونیسي.

د لمانځه په ادا کولو کښی باید لمونځ کوونکی د لمانځه متن په دومره کراره سره وو ایي چي پخپله یې اوري او بل څوک یې نه اوري او د لمونځ کوونکي خوله او شونډي باید د هر حرف او کلمې په ادا کولو سره وښوري تر څو کلمات صحیح ادا شي.

اذان او اقامت

کله چي د لمانځه وخت داخل شي نو د همهغه وخت د لمانځه د ادا کولو له پاره اذان ضروري دی او د وخت د داخلیدو ترمخه اذان کول صحیح نه دي او اذان او اقامت د عربي په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاصو کلماتو ویل کیږي، له رسول الله ﷺ څخه روایت شوی دی "که په بله ژبه یا د عربي ژبي په نورو کلماتو اذان او اقانت وشي که څه هم اوریدونکي له هغه څخه د اذان او اقامت مطلب واخلي درست نه دی"

مؤذن باید عاقل، بالغ او نارینه وي، د ښځي، لیوني او ماشوم اذان صحت نلري او هم مؤذن باید له بي اودسي څخه خلاص او په کامل تطهیر سره په یوه لوړ ځای ودریږي او مخ د قبلي خواته برابر کړي او د دواړو غوږونو سوري د شهادت په ګوتو بند کړي او په پوره طاقت او لوړ آواز د غه لاندني کلمات ووایي.

اَللّٰهُ اَکبَر	(څلور ځلي)
اَشْهَدُ اَن لاَّاِلٰهَ اِلاَّالله	(دوه ځلي)
اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًرَّسُولُ الله	(دوه ځلي)
حَيَّ عَلَی الصَّلاة	(دوه ځلي ښي طرف ته)
حَيَّ عَلَی الفَلاح	(دوه ځلي کیڼ طرف ته)
اَللّٰهُ اَکبَر	(دوه ځلي)
لاَاِلٰهَ اِلاَّالله	(یو ځل)

"د حَي علی الصلاة" ویلو په وخت کي به مخ و راسته طرف

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ګرځوي مګر چي سينه او پښې له قبلې څخه ونه ګرځي او د "حَي على الفلاح " ويلو په وخت کې به مخ و چپه لور ته ګرځوي، د سهار په اذان کي به د حَي علي الفلاح څخه وروسته اَلصلوٰةُ خَير مِنَ النوم دوه ځلي ووايي، اذان کوونکی به د جملې د پوره کولو وروسته دومره دمه وکړي چي اوريدونکي هغه جمله ورپسې تکرار کړای سي ځکه چي رسول الله ﷺ فرمايي:

"اِذَاسَمِعَ اَحَدُکُم النِّدَاءَ فَلیَقُل مَایَقُولُه الْمُؤَذِّنُ"

يعنی کله چي يو له تاسو څخه اذان واوري نو څه چي مُؤذن وايي هم هغه دی ورپسې وايي.

د اقامت کولو همدغه طريقه ده خو په لاندي توګه د اذان سره توپيرلري:

(۱) اذان له مسجد نه د باندي او اقامت په مسجد کي د ننه کيږي.

(۲) اذان په لوړ اواز سره او اقامت په عادي آواز سره ويل کيږي.

(۳) په اقامت کي له حي على الفلاح نه وروسته قَدقَامَتِ الصَّلَاةُ دوه ځلي ويل کيږي.

(۴) په اقامت کي په غوږو کي ګوتي نه نيول کيږي او په اذان کي په غوږو کي ګوتي نيول کيږي.

(۵)په اذان کي مؤذن د حي على الصلاة او حي على ا لفلاح

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویلو په وخت کي راسته او چپه طرفونو ته مخ ګرځوي په اقامت کي مخ ګرځول نشته.

(٦) د اذان په ختم کي مؤذن او اوریدونکي دغه دعا وایي چي سنت ده:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلاَةِ القَائِمَةِ اٰتِ مُحَمَّدًانِ الوَسِیلَةَ وَ الفَضِیلَةَ وَ دَرَالدجَةَ العَالِیَةَ الرَّفِیعَةَ وَ ابعَثهُ مَقَامًا مَحمُودًانِ الَّذِی وَعَد تَّهُ اَنَّكَ لاَتُخلِفُ المِیعَادَ ط

په امام پسې په جماعت لمونځ کول

د جماعت په لمانځه کي ضرور دی چي یو له مقتدیانو څخه د مؤذن په صفت د امام تر شا په امام پسې اقامت وکړي او امام ته په کار ده چي پر مقتدیانو غږ وکړي چي صفونه برابر کړي او یو بل ته نژدې سي نو مقتدیان به هم د پښو ګوتي پر یوه خط سره برابری کړي او داسي به ښنګ پرښنګ سي چي ښنګلي یې یو د بل سره مښتی وي کومه فاصله یې په مابین کي نه وي.

بیا به نیت وتړي او د الله اکبر په ویلو سره به لاسونه تر غوږو پوري اوچت کړي او تر نامه لاندي به یې ونیسي، مقتدیان به هم نیت وکړي د الله اکبر په ویلو سره به لاسونه ترغوږو پوري اوچت کړي او بیا به یې تر نامه لاندی ونیسی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام او مقتديان به تهوله په كراره سره "سبحانک اللّهُمَّ" تر آخره پوري، اعوذبالله او بسم الله تر آخره پوري ووايي نو به مقتديان پټه خوله ودريږي او نورڅه به نه وايي، كه لمونځ د جهر وو نو دامام قرآئت ته به غوږ سي او د سجدې ځای ته به ګوري، امام به سورة فاتحه (الحمدلله) ووايي د "وَالَضَّالِّين" له اوريدو وروسته به مقتديان په خفيه سره "آمين" ووايي نوامام به له سورة فاتحې وروسته د قرآن شريف يو سورة يا څو آيتونه ووايي، له قرآئت وروسته امام د الله اكبر په ويلو سره ركوع ته ځي، مقتديان به هم د الله اكبر په خفيه ويلو سره د امام په متابعت ركوع ته ولاړشي، له ركوع وروسته به امام سَمِعَ اللهُ لِمَن حَمِدَهُ ووايي او مستقيم به ودريږي خو مقتديان به په عوض كي رَبَّنَا لَكَ الحَمدُ ووايي د امام په متابعت به مستقيم ودريږي، دغه ولاړی ته "قومه" ويل كيږي نور د جماعت لمونځ به مقتديان په همهغه ذكر شوې طريقه كوي صرف په ولاړه كي سورة فاتحه او په قومه كي به سَمِعَ اللهُ لِمَن حَمِدَه نه وايي.

١. د امام متابعت واجب دی مقتديان به په امام پسې متصل د لمانځه اركان پر ځای كوي.

٢. مقتدي به له امام نه مخ كي قومې، ركوع او سجدې ته نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځي او نه به د هغه نه مخ کي را پاڅي.

۳. که مقتدي په لمانځه کي سهوه شي نو دسهوي سجده به نه کوي

۴. مقتدي به په جهري لمانځه کي د امام د قرآئت استماع کوي چي دغه استماع واجب ده.

لاحِق او مسبوق

لاحِق هغه لمونځ کوونکی مقتدی دی چي لمونځ يې له امام سره يوځای پيل کړی وي خو د څه عذر په وجه يو يا څو رکعتونه ورنه ولاړشي لکه په لمانځه کي چي ويده شي امام يو يا څو رکعتونه ورنه تير کړي او دی لا ويده وي يا يې اودس مات شي څو دی اودس تازه کوي څو رکعتونه ورڅخه تير شوي وي.

همدارنګه يو مقيم چي په مسافر امام پسې نيت وتړي نو هغه مقيم د امام څخه وروسته د پاته لمانځه په ادا کولو کي لاحق دی يا لکه څوک چي د يوه رکعت رکوع يا سجده د امام نه مخکي وکړي نو د دغه عمل په خاطر دغه رکعت بې کاره شو پس د دغه رکعت په اعتبار لاحق دی.

د لاحق د پاره ضرور دی چي اول هغه رکعتونه وکړي چي ورڅخه تير شويدي له هغه وروسته که دجماعت څه حصه پاته وي په هغه کي به شريک شي او که نه نو به خپل باقي لمونځ وکړي لاحق په خپل تيرشوي لمونځ کي د مقتدي په شان دی لکه څرنګه چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقتدی قرآئت نه وايي همدغسي به لاحق هم قرآئت نه وايي ساکت به ولاړ وي، لکه څنګه چي د سهوي په صورت کي پر مقتدي د سهوي سجده نه واجبيږي همدغه راز پر لاحق هم نه واجبيږي.

مسبوق هغه مقتدی دی چي په جماعت کي د شريکيدو تر مخه امام يو يا څو رکعتونه ورڅخه تيرکړي وي، کله چي امام لمونځ ختم کړي نو مسبوق به سلام نه ګرځوي ولاړ به شي او تير شوي رکعتونه به پوره کړي.

مسبوق به تيرشوي رکعتونه داسي کوي لکه يوازي لمونځ چي کوي يعني قرآئت به هم وايي او که سهوه شي نو د سهوي سجده به هم کوي، مسبوق به تيرشوي رکعتونه داسي ترتيب کوي چي اول به ډک (سورة والا) او بيابه تش رکعتونه کوي او څومره چي يې د امام سره کړي وي د هغه په حساب به قعده (ناسته) کوي يعني د هغه رکعتونو په حساب چي کوم دوهم وو په هغه کي به اوله ناسته او چي کوم څلورم وو په هغه کي به وروستۍ ناسته کوي.

مثلاً: د ماسپښين په لمانځه کي د چا څخه درې رکعته تير شوي وي چي د امام سره شريک شو نو هغه به د امام د سلام ګرځولو په وخت کي سلام نه ګرځوي ولاړبه شي اوتير شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعتونه به داسي وکړي:

لمړی رکعت چي وکړي ناسته به وکړي او التحيات به تر عبدهُ و رسُوله ووايي نو به ولاړشي يو رکعت به ډک او بل رکعت به تش وکړي نو به آخره ناسته وکړي سلام به وګرځوي.

که يو سړی لاحق هم وي او مسبوق وی يعني څه رکعتونه ورڅخه تيرشوي وي چي د امام سره شريک شو او د شراکت وروسته هم څه رکعتونه ورڅه تير شي نو هغه ته په کاردی چي اول هغه رکعتونه وکړي چی دې پکښی لاحق دی يعنی چي د شراکت څخه وروسته ورڅه تيرشويدي نو د دغو رکعتونو په ادا کولو کي به دې ځان داسي بولي لکه د امام سره چي لمونځ کوي يعنی قرآئت به هم نه وايي او د امام د ترتيب لحاظ به هم ساتي، وروسته که جماعت باقي وو په جماعت کي به شريک شي او که جماعت باقي نه وو نور لمونځ به پوره کړي بيابه هغه رکعتونه پوره کړي چي دې پکښي مسبوق دی.

مثلاً: د مازديګر د لمانځه يو رکعت تيرشوي وو چي څوک پکښي شريک شو دغه رکعت لا تير شوي نه وو چي اودس يې مات شو کله چي يې اودس وکړ او بيرته راغی نو لمونځ ختم شوي وو، نو هغه ته په کار ده چي اول دا دری رکعته د مقتدي په شان وکړي قرآئت به نه پکښي وايي او بيا به هغه رکعت را

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرځوي چي په جما عت کي د شريکېدو د مخه ورځه تيرشوي وو، هغه درې رکعتونه به عين هغه ترتيب وکړي چي امام کول يعنی قرآئت به نه وايي او د دريو رکعتو د اول رکعت وروسته به ناسته کوي ځکه چي دا د امام دوهم رکعت دی او امام قعده پکښي کړي ده، بيا به په دوهم رکعت کي قعده نه کوي، په دريم رکعت کي به بيا قعده کوي ځکه چي د امام څلورم رکعت دی او قعده يې پکښي کړيده، وروسته به هغه رکعت وکړي چه د شريک کيدو د مخه ورځه تير شوي وو خو په دغه رکعت کي به قرآئت هم وايي ځکه چي دی مسبوق دی او مسبوق به تيرشوي رکعتونه د ځانګړي لمانځه په شان کوي، ددغه رکعت په ختم کې به قعده هم کوي ځکه چي دده آخر رکعت دی.

په لمانځه کي د قرآن قرآئت

په لمانځه کي د قرآنکريم صحيح لوستل فرض دی چي هر حرف په خپل مخرج (د ادا کولو ځای) کي ادا شي د ء او ع، د ح او ه، د ظ او ز، د ذ او ض او د، د س او ث او ص بايد پوره توپير وشي.

که څوک ځني حروف پوره نشي ادا کولای لکه د ح، خ او ه، ق او ک توپير نشي څرګندولای نو هغه ته د صحيح لوستلو مشق کول لازم او ضروري دی، که په صحيح لوستلو زحمت نه ګالي نو ګنهګار دی او يو لمونځ يې صحيح نه دی، که له زحمت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاللو سره سره يې هم د حروفو صحيح هجاء نه شواى کولاى نو هغه شرعًا معذور بلل شوى دى.

که څوک حروف صحيح ادا کولاى شي او په بي پروايي حروف په خپل مخرج کي نه ادا کوي نو ګنهګار او لمونځ يې نه صحيح کيږي.

کوم سورة د قرآنکريم چي په اول رکعت کي وويل شي که همهغه سورة په دوهم رکعت کي وويل شي څه حرج نشته لاکن بيله ضرورته دا عمل مکروه دى، ښه دى چي په هر رکعت کي په ترتيب سره جداجدا سورة وويل شي يعني په کوم ترتيب چي په قرآنکريم کي سورتونه ليکل شويدي په لمانځه کي همهغه ترتيب مراعات شي، نه داسي چي په اول رکعت يو سورة وويل شي او په دوهم رکعت کي د هغه نه مخکي سورة وويل شي، په لمانځه کي قصدًا بې ترتيبه سورتونه ويل لمونځ مکروه کوي.

د اول رکعت د سورة نه د دوهم رکعت د سورة د آيتونو شمير بايد زيات نه وي، له سورة فاتحې وروسته على الاقل بايد درې آيتونه وويل شي.

کوم سورة چي شروع شي بيله عذره د هغه پريښودل او بل سورة شروع کول هم مکروه دى، که چا لمونځ نه وي زده کړى يا نوى مسلمان شوى وي نو هغه به په لمانځه کي د لمانځه تر زده

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو پوري سُبحَانَ الله سُبحَانَ الله وايي.

على الاقل هر څوک بايد له "الم تر کيف" څخه تر "قل اعوذبرب الناس" پوري دا لس سورتونه ياد کړي او په لمانځه کي يې په ترتيب سره ووايي.

دوِتر لمونځ

وِتر واجب دي، د واجب درجه فرضو ته نژدی ده، قضا کول يې سخته گناه ده، که قضا شي نو قضا اوړل يې ضروري حکم دی.

دوِترلمونځ درې رکعته دي، د دوهم رکعت په ناسته کي اَلتَّحيَّاتُ تر عَبدَهُ وَرَسُولُه ويل کيږي اوبيا به دريم رکعت ته ولاړ شي له الحمد لله او سورة ويلو وروسته د الله اکبر په ويلو سره لاسونه تر غوږو پورته کيږي او بيا تر نامه لاندي نيول کيږي او دغه دعاځ قنوت ويل کيږي:

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَستَعِينُكَ وَ نَستَغفِرُكَ وَ نُؤمِنُ بِكَ وَ نَتَوَكَّلُ عَلَيكَ وَ نُثني عَلَيكَ الخَيرَ وَ نَشكُرُكَ وَ لاَ نَكفُرُكَ وَ نَخلَعُ وَ نَترُكُ مَن يَّفجُرُكَ اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعبُدُ وَ لَكَ نُصَلّي وَ نَسجُدُ وَ اِلَيكَ نَسعٰى وَ نَحفِدُ وَ نَرجُو رَحمَتَكَ وَ نَخشٰى عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِا لكُفَّارِ مُلحِقٌ ط

د وِتر په درې واړو رکعتونو کي الحمد لله سره د سورته ويل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیږي که په دریم رکعت کي د دعائ قنوت ویل هیرشو او له رکعت وروسته ور په یاد شو نو اوس دِي یې نه وایې کله چي لمونځ پوره کړي نو د سهوي سجدې دي وکړي.

که یې په هیره سره په اول یا دوهم رکعت کې دعائ قنوت ووایه نو اعتبار نلري په دریم رکعت کي به یې بیا وایي او د سهوي سجدې به هم کوي.

که د چا دعائ قنوت زده نه وي نو دا لاندي دعا دي ووايي:

اَللّٰهُمَّ رَبنا اٰ تِنَا فِی ا لد نیَا حَسَنَةً وَّ فِی الآخِرَةِ حَسَنَةً وَّ قِنَا عَذَابَ ا لنَّارِ

یا دي درې واري اَللّٰهُمَّ اغفِرلِی ووایي خو د دعائ قنوت یادول ضروری دي.

د جماعت د لمانځه فضیلت او تأکید

د جماعت د لمانځه په فضیلت اوتأکید کي دومره احادیث رانقل شوي دي چي ټول سره یوځای شي یوه غټه رساله ورڅه جوړیږي له دغو احادیثوڅه معلومیږي چي د لمانځه د تکمیل د پاره جماعت ډیر ضروري دی ، رسول الله ﷺ هیڅکله جماعت نه دی قضا کړی، د ناروغۍ په حالت کي چي د تګ طاقت یې هم نه درلود د دوو کسانو پر اوږو یې لاس تکیه کړی او جماعت ته به حاضر شو او په جمع یې لمونځ وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله تعالٰی ﷻ ګران استاذی او د بشریت پیشوا ﷺ به د جماعت پرېښوونکي ته سخت خوابدی کيده او داسي کسانو ته يې د سختي سزاخواهش کړيدی، بيشکه په محمدي شريعت کي د جماعت د لمانځه ډير تأکيد شويدی، کوم شی چي د لمانځه غوندي اهم عبادت تکميلوي د هغه هم زيات اهتمام او پابندی په کار ده.

موږ دلته لمړی يو آية ليکو چي ډيرو مفسيرونو د جماعت د لمانځه حکم ورڅه اخستی دی او بيا په دغه متعلق د څو احاديثو ژباړه کوو:

الله ﷻ په سورة البقره کي فرمايي ﴿وَٱرۡكَعُواْ مَعَ ٱلرَّٰكِعِينَ ﴿٤٣﴾﴾

او تاسي رکوع کوي له رکوع کوونکوسره، ځيني مفسرين د رکوع تفسير په خضوع سره کوي نو ځکه د جماعت فرضيت نه ورڅخه ثابتيږي.

حديث: د نبی کريم ﷺ څخه حضرت عبدالله بن عمر رضي الله عنه داسي روايت کوي چي په جماعت سره لمونځ کول تر يوازي لمانځه اوه ويشت درجې زيات ثواب لري.

[مشکوة شريف ص ۹۵ اول ټوک]

حديث: نبی کريم ﷺ فرمايلي دي چي تر يوازي لمونځ کولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بل سره په جماعت لمونځ کول ډير ښه دی او له دوو خلګو سره په جماعت لمونځ بيا ډيرښه دی او جماعت چي هر څومره لوی او زيات وي نو په هغه اندازه سره د الله ﷻ محبوب او خوښ دی.

[مشکوة شريف ص۹٦]

حديث: انس بن مالک رضي الله عنه روايت کوي چي د بني سلمه د قبيلې خلګو اراده وکړه چي خپل مخکني کورونه پريږدي او د مسجدنبوی په خوا کي کورونه جوړکړی ځکه د هغوی کورونه له مسجد نبوي څخه ليري وه کله چي نبی کريم ﷺ خبر شو نو هغوی ته يې وويل چي ستاسي په راتګ کي و مسجد نبوي ته ډير لوی ثواب دی، نبی کريمﷺ وفرمايل ايا تاسو د خپلو قدمو په ايښودلو کي چي پر ځمکه لګيږی د ثواب خيال نه کوي؟ ثواب يې نه بولئ؟ [مشکوة شريف ص٦۸]

فايده: لدغه حديث شريف څخه معلومه شوه څوک چي د هر څومره ليري ځای څخه مسجد ته راځي هغومره زيات ثواب لری بايد له فهمه ونه غورځول شي چي خپل مسجد حق لري که څه هم د جماعت لمونځ نه پکښي کيږي بيا دي هم ودغه نژدې مسجد ته ورشي اذان او اقامت دي وکړي او يوازي دي لمونځ وکړی.

[شامی احکام المساجد ص.۱۹۰ اول ټوک]

حديث: رسول الله ﷺ فرمايي څومره وخت چي د لمانځه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتظار کي تیر شي هغه ټول په لمانځه کي حساب دی.

حدیث: حضرت مرید اسلمي رضی الله عنه له رسول الله ﷺ څخه روایت کړی دی څوک چي د شپې په تیارو کي مسجد ته ځي هغوی ته زیری ورکړئ چي د قیامت په ورځ به د دوی دپاره پوره رڼا وي.

حدیث: له حضرت عثمان رضی الله عنه څخه روایت دی چي رسول ﷺ فرمايي څوک چي ماخوستن لمونځ په جماعت ادا کړي هغه ته به د نیمي شپې د عبادت ثواب ورکړل شي او څوک چي د ماخوستن او سهار لمونځونه په جماعت ادا کړي هغه ته به د ټولي شپې د عبادت ثواب ورکړل شي.

حدیث: له حضرت ابو هریره رضی الله عنه څخه روایت دی چي یوه ورځ رسول الله ﷺ وفرمایل چي زما په زړه کي راګرځي چي چا ته د لرګو د جمع کولو بل چاته د اذان او بل چاته د امامت کولو حکم ورکړم او پخپله د هغه خلګو په کورونو وګرځم چي د جماعت و لمانځه ته نه راځي نو د هغو کورو ته اور واچوم.

حدیث: له رسول الله ﷺ ارشاد دی چي که زما سره د ښځو او ماشومانو خاطر نه وای نو زه به په لمانځه کي مشغول شوي وای او خادمانو ته به مي امر کړی وای چي هغه څوک چي د جماعت لمانځه ته نه حاضریږي د هغوی کورونه سره د مال او متاع وسوځئ.

[صحیح مسلم]

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ماخوستن د لمانځه تخصيص په دغه حديث شريف کي په دغه منظور شويدی چي دغه وخت د خوب او استراحت دی او خلګ ټول په کورونو کي وي.

امام ترمذی (رح) فرمايي چي دغه مضمون ابن مسعود، ابوداود، ابن عباس او جابر رضي الله عنهما روايت کړيدی چی دا ټول جليل القدر صحابه دي.

د قضاشوو لمونځونو د بيا را ګرځولو طريقه

که له چاڅخه کوم لمونځ قضا شوی وي چي کله ور په ياد شی نو ژر دي يې وکړي بی سببه ځنډول يې سخته ګناه ده، که چا ژر قضا شوي لمونځ بيرته و نه کړ بلی ورځي يا بل وخت ته يې پريښود او د هغه وخت نه مخکي مړ شو نو غبرګه ګناه پرې پاته شوه، يو د لمونځ قضاء او بل د قضاء ژر نه ادا کول.

که دچاڅخه ډير لمونځونه قضاء شوي وي نو څو کولای شی ژر دي يې قضاء راوړي، دا ضروري نه ده چي د ماسپښين د لمانځه سره د ماسپښين لمونځ را وګرځوي يا د مازديګر د لمانځه سره د مازديګر لمونځ را وګرځوي، که د چاڅخه د ډيرو مياشتو يا ډيرو کلونو لمونځونه قضاء شوي وي د هغو په را ګرځولو کي دي هم جديت وکړي په يوه وخت کي دی دوه دوه يا څلور څلور لمونځونه کوي، که څه عذر نه وي نو د هرلمانځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره دی یویو قضایي لمونځ را ګرځوي.

د قضایي لمونځ د راګرځولو د پاره څه خاص وخت نشته خو دومره احتیاط باید وشي چي مکروه وخت نه وي.

هغه وختونه چي لمونځ کول پکښي مکروه دی.

۱- د لمر راختو وخت.

۲- د غرمې (استواء) وخت.

۳-د مازدیګر د لمانځه څخه وروسته تر لمرلویدو پوري.

که د چا څخه په ټول عمر کي لمونځ نه وي قضاء شوی او س یو لمونځ ورڅه قضاء شو یا لمونځونه ورڅخه قضاء شوي وي خو هغه یې ټول را ګرځولي وي او اوس یو لمونځ پر پاته وي نو اول دی د هغه قضاء راوړي که نه نو فرض لمونځ یې نه صحیح کیږي، البته که قضایي لمونځ ورڅخه هیرشوي وو او د وخت فرض لمونځ یې وکړ وروسته قضایي لمونځ ورپیاد شو نو اوس دی یې را وګرځوي، د وخت لمونځ چي یې کړی دی بیا یې راګرځول نشته همدارنګه که وخت دومره کم وو چي که قضایي لمونځ راګرځوي د وخت لمونځ ور نه قضاء کیږي نو اول دي د وخت لمونځ اداکړي او بیا دي قضایي لمونځ وکړي.

که د چا څخه یو یا دوه یا درې یا څلور یا پنځه لمونځونه قضاء شول او نور لمونځونه یې پر غاړه نه وه پاته یعني د دغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځو لمونځو پوروړی وو نو تر څو چي د دغو لمونځو قضاء يې راوړې نه وي د وخت فرض لمونځ يې نه صحيح کيږي، کله چي د دغو پنځولمونځو قضاء راوړي نو کوم لمونځ چي اول قضاء شوي وي اول به هغه کوي بيا دوهم بيا دريم بيا څلورم او بيا پنځم.

که چا د يوې ورځي پنځه واړه لمونځونه قضاء کړي وو نو هغه به اول د سهار د لمانځه قضاء راوړي بيا د ماسپښين بيا د مازديګر بيا د ماښام او بيا د ماخوستن، که يې په بل ترتيب وکړي صحيح نه دی بيرته به يې دوباره کوي. [والله اعلم بالصواب]

که د چا څخه شپږ يا د شپږو څخه زيات لمونځونه قضاء شوي وه نو هغه د دغو لمونځونو د قضاء راوړلو تر مخ د وخت فرض لمونځ کولای شي، کله چي د دغو لمونځونو قضاء راوړي نو ترتيب يې هم ضروري نه دی چي څرنګه يې خوښه وي هغسي دي يې اداکړي.

کله چي لمونځ کوونکی د شپږو قضاء لمونځو قضاء وکړي نو اوس بيا صاحب د ترتيب شو يعني که بيا د شپږو لمونځو څخه کم لمونځونه ور څخه قضاء شي نو په ترتيب به يې داسي راګرځوي لکه مخکي چي يې ذکر وشو.

که د چانه د وِتر لمونځ قضاء شي او بل لمونځ نه وي قضاء شوي نو تر څو چي د دغه وِتر قضاء را نه وړي د سهار لمونځ يې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحیح کیږي، که یې د سهارلمونځ وکړ او وروسته یې د وِتر قضاء راوړه نو د سهارلمونځ به بیرته له سره کوي.

که چایوازي د ماخوستن لمونځ کړی وو او ویده شو بیا یې د شپې د تهجد دپاره اودس وکړ او د ماخوستن وِتر یې وکړل او سهار ورپیاد شو چې د ماخوستن لمونځ یې بې اودسه کړی وو نو قضاء به صرف د ماخوستن د لمانځه راوړي.

قضاء صرف د فرضو او وِترو راوړل کیږي د سنتو قضاء نشته، البته که د سهار لمونځ د چاڅخه قضاء شوي وي که یې د زوال څخه مخکې راګرځوي نو سنت او فرض دي دواړه وکړي ځکه چې د سهار سنت مؤکد سنت دی، رسول الله ﷺ نه په سفرکې د سهار سنت پرې ایښې دي نه په حضر کې؛ که ځوک وروسته له زوال څخه د سهار د لمانځه قضاء راوړي نو صرف فرض دي وکړي.

که د سهار د لمانځه وخت دومره کم وو چې صرف دوه رکعته فرض پکې کیدای شوای نو دوه رکعته فرض دي وکړي او سنت دي له لمرختو وروسته او تر استواء تر مخه را وګرځوي.

د جُمعې لمونځ

د جمعې لمونځ فرض عین دی د قرآن شریف او متواترو احادیثو او د امت د اجماع نه ثابت دی او د اسلام د لویو شعائرو څخه دی منکر یې کافر، بیله عذره پرېښودونکی یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

فاسق دی، په قرآنکریم کي د الله تعالی ﷻ ارشاد دی:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا نُودِىَ لِلصَّلَوٰةِ مِن يَوۡمِ ٱلۡجُمُعَةِ فَٱسۡعَوۡاْ إِلَىٰ ذِكۡرِ ٱللَّهِ وَذَرُواْ ٱلۡبَيۡعَۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٌ لَّكُمۡ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ﴿٩﴾

اي د ایمان خاوندانو کله چي د جمعې د ورځی د لما نځه د پاره اذان وویل شي منډي وهئ د الله د ذکر وطرف ته او پرېږدئ بیع او شرٰی (خرڅول او رانیول) دا ستاسو د پاره ښه دی که تاسو پوه شئ.

د ذکر څخه مراد لمونځ او خطبه دي او له منډو څخه مراد اهتمام کول دي، رسول الله ﷺ فرمائیلی دي:

څوک چي د جمعې په ورځ غسل وکړي او هم د خپل طاقت سره صفايي وکړي، خوشبويي په ځان پوري کړي او لمانځه ته ولاړ شي په مسجد کي څوک له خپله ځايه بیځایه نه کړي بیا چي څومره نفل چي کولای سي وه يې کړي کله چي امام خطبه شروع کړي نو په پټه خوله او کامله توجه سره دي يې واوري نو خود به الله ﷻ د تیري جمعې څخه تر دغه وخت ګناهونه ور معاف کړي. [بخاری]

په یوه بل حدیث شریف کي آنحضرت ﷺ فرمائیلي دي:

څوک چي د جمعې په ورځ غسل وکړي او مسجد جامع ته پَلی ولاړ شي خطبه واوري د خُطبې په منځ کي باطلي خبري و نه کړي نو هغه ته به د پوره یوه کال د روژو یا لمونځو ثواب ورکړه شي. [ترمذی]

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جمعې د لمانځه د وجوب شرطونه

۱- مقیم کیدل پر مسافر نشته.

۲-صحتمندي پر داسي مریض نشته چي مسجد جامع ته د تګ توان نلري.

۳- که د بوډاوالي څخه ځوک مسجد جامع ته تلای نشي یا ړوند وي.

۴- غلام چي د شریعت مطابق غلام وي.

۵-ښځه

٦-نابالغه هلک.

۷-معذور چي عذر يې د جماعت د پرېښودلو دپاره معتبر وي لکه د سخت باران اوریدل یا د کوم مریض ساتنه کول یا جامع مسجد ته په تلو کي له دښمن څخه د خطر احساس کول.

د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه

۱-شهر یا قصبه، په صحرا یا ځنګل کي د جمعې لمونځ صحیح نه دی، البته که د صحرا آبادي درې یا څلور زره کورونه وي نو بیا د جمعې لمونځ پکښي کیدای سي.

۲- د ماسپښین د وخت داخلیدل، د وخت نه مخکي یا د وخت د تیریدو نه وروسته جائز نه دی، که د لمانځه کولو په حالت د ماسپښین وخت ختم شو نو لمونځ هم فاسد شو که څه هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

آخیره قعده يې تر تشهد پوري کړې وي نو دغه سبب دی چې د جمعې د لمانځه قضاء نشته.

۳-خطبه یعني د امت په حضور کې د الله ﷻ ذکر کول، که څه هم سبحان الله والحمدلله وي، خو سبحان الله والحمدلله ويل او په هغه اکتفاکول د سنت طريقې مخالفت دي بيا هم لمونځ صحيح کيږی.

۴- خطبه د لمانځه ترمخه ويل، که د لمانځه تر مخ و نه ويل شي لمونځ نه صحيح کيږي.

۵- خطبه د ماسپښين په وخت کې ويل که تر وخت دمخه وويل شي نو هم لمونځ نه صحيح کيږي.

٦- جما عت: یعني د امام څخه سوا لږ تر لږه درې کسان د خطبې د شروع کيدونه د اول رکعت تر سجدې پوري ضرور دي، خو دغه درې کسان بايد قابل د امامت وي، صرف ښځې يا نابالغه هلکان نه وي، که څه هم دغه درې کسان چې خطبه يې اوريدلې وي ولاړ شي او نور درې کسان راشي.

۷-که د سجدې کولو تر مخه خلک ولاړشي او له امام سره تر درې کسانو کم پاته شي نو لمونځ به هم ولاړ شي، که له اولې سجدې وروسته ولاړ شي نو جمعه صحيح ده څه حرج نشته.

۸-عام اجازت په داسې خاص ځای کې د جمعې لمونځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کول چي عام خلګو ته اجازت نه وي جایز نه دی او هم که د جمعې په ورځ د جامع دروازه بنده شي چي نور خلک نشي را تلای نو لمونځ هم نه کیږي.

د جمعې د ورځي لمونځ اول څلور رکعته مؤکد سنت دي وروسته بیا د امام خطبه ویل کیږي چی اوریدل یې واجب دي بیا دوه رکعته فرض د جمعې په جمع کول او وروسته بیا څلور رکعته سنت او ورپسې بیا دوه رکعته سنت دي، چا چي د جمعې لمونځ ادا کړ نو د ماسپښین لمونځ وربانديي نشته، که د جمعې لمونځ یې نه وي کړی نو د ماسپښین لمونځ به کوي.

مسافرانه لمونځ

د سفر قصد او په قصد سره عمل کول چي په شرعي سفر سره یادیږي په احکامو کي تغیر راوړي لکه د روژې خوړل او د څلور رکعته لمونځ په بدل کي دوه رکعته لمونځ کول، که د سفر قصد نه وي چي پر تهوله نړۍ راوګرځي مسافر نه دی، همدارنګه که د سفر نیت وکړي او په سفر یې شروع کړې نه وي هم مسافر نه ګڼل کیږي، د سفر مسافه د مقصد تر ځای پوري پر وچه لار د اوښ په میانه تګ یا پیاده (پلی) میانه تګ د درو ورځو لار ده شپه نه حسابل کیږي ځکه چي شپه د استراحت د پاره ده، په سفر کي له سهاره تر ماښامه تګ شرط نه دی ځکه چي لمونځ کول،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډوډۍ خوړل او استراحت کول هم په سفر کي داخل دي لکه په فتاوٰی کي چي وايي: که څوک د ورځي د سهار څخه تر ماښام پوري تګ وکړي د اسراحت ځای ته ورسيږي هلته شپه تيره کړي دوهمه او دريمه ورځ همدا شان وکړي نو شرعًا مسافر دی، په هدايه کي وايي: اندازه په فراسخو سره معتبره ده چي په ضعيف روايت يوويشت (۲۱) فرسخه او فتوٰی پر اته لس (۱۸) فرسخه ده.

که څوک د درو ورځو لار د موټر په ذريعه په لس (۱۰) ساعته کي يا د الوتکي په ذريعه په يوه ساعت کي قطع کړي شرعًا مسافر دی، د وچي د لاري تګ د اوبو د لاري سره برابر نه دی ځکه هره لار ځان ته تعين د وخت غواړي.

د امام اعظم ابو حنيفه (رح) په حکم مسافر به څلور رکعتيزه لمونځ دوه رکعته ادا کوي يعني اضافه تر دوه رکعته روا نه دی، که يې تر دوه رکعته اضافه لمونځ وکړ ګنهګار دی، که فرض لمونځ څلور رکعته داسي ادا کړي چي وروسته له اول دوو رکعتو په قدر د اَلتحياتُ ناسته وکړي نو اول دوه رکعته يې فرض او آخر دوه رکعته يې نفل شول، مګر دغه لمونځ کوونکی ګنهګار شو ځکه چي د دوو رکعتو فرضو سلام وځنډيدی، همدا رنګه که وروسته له اول دوو رکعتو ناسته و نه کړي او څلور رکعته فرض ادا کړي نو فرض لمونځ يې باطل او په نفل سره بدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو، مګر د امام محمد بن ادریس شافعي (رح) په حکم د مسافر ځلور رکعته فرض لمونځ عزیمت دی او دوه رکعته یې رخصت دی؛ د سهار او ماښام لمونځونه مسافر نه دي ځکه کموالی هم پکښې نشته، په سفر کي چي ځوک آرام وي د لمانځه سنت دي نه پرېږدي، که یې تلوار وو چي موټر ور نه تلی یا د سفر ملګري ناراضه کیدل یا کوم بل داسي ستونزه وه نو سنت دي پرېږدي.

ځوک چي په نیت د سفر له کوره ووزي چي د خپل ښار یا د کلي د آبادیو نه تیرشي د سفر لمونځ به کوي، تر څو چي د اقامت نیت پنځه لس ورځي یا اضافه تر پنځه لس ورځو په کوم بل ښار یا کلي کي کوي، دا پنځه لس ورځي یا اضافه مذهب د امام اعظم ابوحنیفه (رح) دی چي روایات یې حضرت عبدالله بن عباس رضي الله عنه او حضرت عبدالله بن عمر رضي الله عنه کړیدی، د عسکر نیت د قبول وړ نه دی بلکه د امیر نیت معتبر دی، همدارنګه د ښځي نیت اعتبار نه لري د میړه نیت یې معتبر دی، د سفر لمونځ له نیت وروسته پر مسافر لازم دی، که مسافر نیت له پنځه لس ورځو نه کم وکړ نو لمونځ به پوره نه کوي ځکه چي مسافر دی یعني د ځلور رکعته فرض پر ځای به دوه رکعته کوي، همدارنګه که د مقصد منزل ته ورسیږي او نیت د اوسیدو یې له پنځه لس ورځو نه کم وو خو پنځه لس ورځي یې تیري کړې بیا یې هم داسي نیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو چي نن يا سبا به ځم او په دغه توګه کلونه وربانديٰ تير شي لمونځ به پوره نه کوي دوه رکعته د سفر لمونځ به کوي ځکه چي مسافر دی، له بهيقي څخه په صحيح سند سره روايت دی چي عبدالله بن عمر رضي الله عنه په آذربايجان کي شپږ مياشتي او حضرت انس رضي الله عنه په نيشاپور کي شپږ مياشتي تيري کړي لمونځونه يې دوه رکعته مسافرانه کول.

که کوم موټر چلوونکي کوم بل ښار ته بار وړی وي او د بيرته راتلو د پاره د بار په لټه کي وي چي نن يا سبا به بار پيدا شي لدې ښار نه ځم پدغه اميد کي مياشتي پر تيري شي لمونځ به دوه رکعته مسافرانه کوي، همداراز هغه مسافر وړونکی موټر چلوونکی چي له خپل استوګن ښار څخه ووزي لمونځ به مسافرانه کوي کله چي بيرته خپل ښارته راشي پوره لمونځ به کوي که څه هم د اقامت نيت يې کړي نه وي ځکه چي په ښار کي د اقامت نيت ته حاجت نشته، که د استوګني ښار يا کلی بدل کړي يعنی کوم بل ښار يا کلی يې د استوګني د پاره غوره کړ بيا هغه اول استو ګن ځای ته په سفر ولاړی نيت يې له پنځه لس ورځو څخه کم وو لمونځ به پوره نه کوي ځکه چي مسافر دی.

که حاجي نيت د اقامت وکړ چي پنځه لس ورځي به په مکه شريف او منٰی کي تيروم نيت د اقامت يې صحيح نه دی ځکه چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نيت کي دوه ځايه چي فاصله سره لرى وويل شوه، همدارنګه که يوازي مکي شريفي ته ورغى او په مکه شريف کي يې د پنځه لس ورځو د اوسيدو وخت نه وو د اقامت نيت يې صحيح نه دى لمونځ دي پوره نه کوي ځکه چي مسافر دى.

د امام اعظم ابوحنيفه (رح) په مذهب مسافر لره يو ځاى کول د دوو لمونځو د فعل په لحاظ روا دي او د وخت په لحاظ روا نه دي يعنى مسافر ته روا دي چي د ماسپښين لمونځ د وخت وآخر ته وځنډوي او د مازديګر لمونځ د وخت په اول کي وکړي، دغه رنګه د ماښام او ماسخفتن لمونځونه سره جمع کړي، دغه عمل په "جمع صوري" سره يادېږي.

جمع حقيقي (جمع وقتي) دوه ځايه روا ده لکه په عرفات کي چي د مازديګر لمونځ د ماسپښين په وخت کي ادا کيږي چي د تقدم جمع بلل کيږى او د ماښام لمونځ چي د ماسخفتن په وخت کي اداکيږي چي دځنډ جمع بلل کيږي.

په احاديثو کي چي د رسول الله ﷺ د جمع روايت شويدى مقصد يې جمع صوري ده، په نورو مذهبو کي جمع حقيقي په هر عذر روا ده لکه سفر، باران، ناروغي او داسي نور.

همدغه راز د امام ابوحنيفه (رح) په مذهب په کښتۍ کي په هرحال لمونځ په ناستي روا دى مګر امام ابو يوسف (رح) او

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام محمد (رح) وايي چي بيله عذره روا نه دی.

که په سفر کي لمونځ قضاء شي او په کور کي قضاء راوړي نو د دوو رکعتو د سفر د لمونځ قضاء به راوړي، که له مقيم نه لمونځ قضاء شو غوښتل يې چي په سفر کي قضاء راوړی نو د څلورو رکتعو قضاء به راوړي، فرمان وړونکی او ګنهګار په سفر کي يو شان رصخت دي يعني دواړو ته قصر د لمانځه او د روژې خوړل روا دي ځکه چي د قرآنکريم د البقره په سورة کي الله ﷻ فرمائيلي دي.

فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ﴿۱۸٤﴾

يعني که څوک ستاسو څخه په روژه کي ناروغه يا په سفر کي وي او روژه وخوري بيا د دغه روژې نيول په شمار د خوړل شووو ورځو په نورو ورځو کي پسله د روژې د مياشتي ورباندي لازم دي، په دغه آية مبارک کي د ګنهګار او فرمان وړونکي توپير نشته، په حديث شريف کي راغلي دي.

"صَلٰوةُ الْمُسَافِرِ رَكعَتَانِ"

يعني د مسافر لمونځ دوه رکعته دی.

په حديث شريف کي هم د فرمان وړونکي او ګنهګار توپير نشته امام شافعی (رح) وايي چي ګنهګار ته رخصت نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تراويح لمونځ

د روژې په مياشت کي هره شپه بيله د ماخوستن د لمانځه او وِترڅخه شل رکعته تراويح کول سنت دي.

(۱) وتر د تراويحو څخه وروسته کول ښه دی، که چا تر مخه وکړل هم جائز دي.

(۲) په تراويح کي پسله څلور رکعتو څخه دومره وخت کښيناستل لکه څلور رکعته تراويح چي شويدی مستحب دی، که دومره وخت کښيناستل خلقوته تکليف وي نو لږ وخت دي کښيني، بيا د ناستي په وخت کي اختيار دی که څوک نفل کوي که تسبيح وايي او که هسي کښيني.

(۳) که چا د ماخوستن د لمانځه څخه وروسته تراويح کړيوي او بيا ورته معلومه شي چي په څه نسبت يې د ماخوستن لمونځ فاسد شويدی نو هغه به د ماخوستن د لمانځه سره تراويح هم بيرته را ګرځوي.

(۴) که د جماعت لمونځ چا په جماعت سره نه وي کړی نو دي تراويح په جماعت سره نه کوي ځکه چي تراويح د ماخوستن د لمانځه تابع دي.

(۵) که څوک جماعت ته په داسي وخت را ورسيږي چي د ماخوستن لمونځ شوی وي او خلق تراويح کوي نو ده ته په کار

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي چي اول د ماخوستن لمونځ وکړي او بيا په تراويح کي شريک شي که څور کعاته تراويح ورڅخه تيري شي نو هغه دي د وترو څخه وروسته وکړي خو وتر بايد په جماعت وکړي.

(٦) د روژې په مياشت کي يوځل ټول قرآن مجيد ترتيب واره په تراويح کي لوستل مؤکد سنت دی د تنبلۍ په سبب يې پريښودل ښه کارنه دی، البته که دا ويره وي چي د پوره قرآن مجيد د لوستلو په سبب به خلک لمونځ پريږدي او جمع به ماته شي نو څومره چي لوستلای شي هغومره دي ولولي يا دي آخري لس سورتونه په هررکعت کي يو يو سورت لولي کله چي لس رکعته پوره شي بيا دي له سره شروع کړي.

(٧) تر څو چي د خلقو شوق نه وي معلوم شوی د يوه ختم څخه زيات دی نه کوي.

(٨) که خلک شوق ولري نو په يوه شپه کي يو ختم دقرآن کريم جائز دی او که پر خلکو تکليف وي نو مکروه دی.

(٩) د تراويح په لمانځه کي د ختم په صورت کي يوځل د "بسم الله الرحمن الرحيم" ويل په لوړ آواز سره ضروری دی ځکه چي بسم لله الرحمن الرحيم هم د قرآن مجيد يو آية دی، که څه هم د يوه سورة جُز نه دی خو که په زوره ونه ويل شي نو د قرآنکريم په پوره کيدوکي د يوه آية کموالی راځي او که امام په قراره سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله وويله نو د مقتديانو د قرآن مجيد ختم به پوره نه شي.

(۱۰) تراويح د روژې په ټوله مياشت کي سنت دي که څه هم د قرآن مجيد ختم د مياشتي تر پوره کيدو تر مخه پوره شي مثلاً د روژې د مياشتي په اولو شلو شپو کي د قرآن ختم وشو نو باقي لس شپې هم تراويح کول سنت دي.

(۱۱) په تراويح کي درې ځلي قل هو الله ويل لکه څنګه چي عام دستور دی مکروه دي.

د اخترونو لمونځونه

په اسلام کي د اخترو دواړي ورځي د خوشحالۍ ورځي دي او په دواړو ورځو کي دوه دوه رکعته لمونځ د شکريې واجب دي، کوم شرطونه چي د جمعې د لمانځه دي هغه د اختر د لمانځه هم دي مګر د جمعې د لمانځه د پاره خطبه شرط ده او دلمانځه ترمخه ويل کيږي خو د اختر په لمانځه کي شرط نه ده بلکه سنت ده او د لمانځه څخه وروسته ويل کيږي، البته د اختر د خطبې اوريدل د جمعې د خطبې په شان واجب دی په منځ کي خبري يا لمونځ کول يا کوم بل کار کول منع دی.

د دواړو اخترو په ورځ ديارلس (۱۳) کارونه سنت دی:

(۱) د شريعت مطابق ځان تيارول.

(۲) غسل کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳) مسواک وهل.

(۴) ښې جامې اغوستل.

(۵) په ځان پوري خوشبويي وهل.

(٦) د خوب څخه سهار وختي را پاڅيدل.

(۷) وختي عيدګاه ته تلل.

(۸) عيدګاه ته د تلو نه مخکي خوږ شي خوړل.

(۹) عيدګاه ته د تلو نه مخکي د فطر صدقه (سرسايه) ورکول.

(۱۰) د اختر لمونځ په عيدګاه کي کول يعني بيله عذره د اختر لمونځ په ښار کي کول ښه نه دی.

(۱۱) چي پر کومه لار تللي وي د راتګ په وخت کي به پر بله لار راځي.

(۱۲) پياده د عيدګاه لمانځه ته تلل.

(۱۳) په لاره کي دا لاندي تکبيرونه ويل:

اَللّٰهُ اَكبَرُ اَللّٰهُ اَكبَرُ لَآاِلٰهَ اِلَّااللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكبَرُ اَللّٰهُ اَكبَرُ وَلِلّٰهِ الْحَمدُ

د کمکي اختر (عيد فطر) د لمانځه طريقه په لاندی ډول ده:

(۱) **نيت:** نَوَيتُ اَن اُصَلِّي رَكعَتَيِ الوَاجِبِ صَلٰوةِ عِيدِ الفِطرِ مَعَ سِتِّ تَكبِيرَاتٍ فِى هٰذَ الوَقتِ وَقتَدَيتُ بِهٰذَ الاِمَامِ مُتَوَجِهًا اِلٰى جِهَةِ كَعبَةِ الشَرِيفَةِ (نيت کوم چي ادا کړم دوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعته لمونځ واجب د کوچني اختر سره د شپږو تکبيرو په دغه حاضر وخت اقتدا مي ده په دغه حاضر امام پسې مخ مي دی پر لوري د کعبې شريفي) د امام د تکبيرسره به مقتديان لاسونه دالله اکبر په ويلو سره تر غوږو پوري پورته کړي اوتر نامه لاندي به يې ونيسي.

سُبحَانَکَ اللّٰهُمَّ، اَعُوذُ بِاللهِ او بِسمِ الله به امام او مقتديان په خفيه سره ووايي.

(۲) مقتديان دی امام ته متوجه شي امام دري ځلی اَللهُ اَکبَر وايې دا تکبيرونه واجب دي او مقتديان به يې هم ورسره وايي د هرتکبير سره امام لاسونه تر غوږو پورته کوي بيا يې کښته ځوړند نيسي مقتديان به هم په عين ترتيب د امام متابعت کوي.

(۳) امام د دريم تکبير ويلو وروسته لاسونه تر نامه لاندي نيسي د نورو لمونځونو په شان په قرآئت پيل کوي نو مقتديان به چُپ ولاړ وي، بيا امام د قاعدې مطابق رکوع، قومه او سجده کوي مقتديان به د امام متابعت کوي.

(۴) په دوهم رکعت کي امام اول الحمدلله او سورة وايي بيا دري تکبيرونه وايي مقتديان به هم دا تکبيرونه وايي د هر تکبير په ويلو سره امام او مقتديان لاسونه غوږو ته پورته کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ځوړند يې نيسي د شلورم تکبير په ويلو سره امام بيا د قاعدې مطابق رکوع ته ځي قومه او سجده کوي په آخره ناسته او سلام ګرځولو سره لمونځ ختم کوي او مقتديان به هم د امام متابعت کوي.

(۵) بيا امام وروسته پر ممبر دريږي او دوې خطبې وايي د دواړو خطبوپه منځ کي دومره کښيني لکه د جمعې په خطبه کي د اختر په خطبه کي بايد شروع په الله اکبرسره وشي، په اوله خطبه کي نه (۹) ځله الله اکبر او په دوهمه خطبه کي اووه (۷) ځله الله اکبر ويل ضروري دي، د لوی اختر(عيد قربان) د لمانځه همدغه طريقه ده فرق يې صرف دومره دی چي د لوی اختر د لمانځه په نيت کي د کوچني اختر په عوض کي لوی اختر ذکر کيږي، په کوچني اختر کي وعيدګاه ته د تلو نه مخ کي څه خوږ شی خوړل سنت دي او په لوی اختر کي نه خوړل سنت دي.

په لوی اخترکي د صدقۀ فطر په شان کومه صدقه نشته خو بايد له نظره پاته نه شي چي د توان او طاقت لرلو سره قرباني واجب ده

اذان او اقامت د اخترو د لمونځو دپاره نشته، په کوم ځای کي چي د اختر لمونځ کيږي هلته بل لمونځ کول مکروه دی که د لمانځه ترمخه وي او که وروروسته، په کور کي هم د اختر تر لمانځه دمخه لمونځ کول مکروه دی مګر د اختر تر لمانځه وروسته په کورکي لمونځ کول مکروه نه دی، همدارنګه ښځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

يا هغه ځوک چې په څه عذر د اختر په لمانځه کې ګډون نه کوي د هغوی نفل لمونځ کول مخکې د اخترتر لمانځه مکروه دی.

د دواړه اخترو په خطبه کې د صدقهٔ فطر احکام او د لوی اختر په خطبه کې مسائل او د تشریق د تکبیرو احکام بیانول ضروري دی د تشریق تکبیرونه یعني تر لمانځه وروسته یوځل

اَللّٰهُ اَکبَرُ اَللّٰهُ اَکبَرُ لَآاِلٰهَ اِلاَّاللّٰهُ وَاللّٰهُ اَکبَرُاَللّٰهُ اَکبَرُوَلِلّٰهِ الْحَمدُ

ویل پر هغه چا واجب دی چې د اخترلمونځ ورباندی واجب وي، پر ښځه او مسافر واجب نه دي، هغه ځوک چې د اختر لمونځ ورباندي واجب نه وي د لوی اختر په ورځو او شپو کې په امام پسې لمونځ په جماعت وکړ امام د سلام ګرځولو متصل د تشریق تکبیرونه وایي نو په ګډون د دغه شخص پر ټولو مقتدیانو یې ویل واجب شول.

د تشریق تکبیرونه د عرفات د ورځې یعني د لوی اختر د میاشتي د نهم تاریخ د سهار څخه شروع او د دیارلسم تاریخ تر مازدیګر پوري چې ټوله درویشت لمونځونه کیږي واجب دی، ځوک چې ځان له لمونځ کوي یا ښځه یا مسافرهم د تشریق تکبیرونه وایي ډیر احسن عمل دی.

دغه تکبیرونه متصل د هرلمانځه وروسته په لوړ آواز ویل

(c) ketabton.com: The Digital Library

واجب دي، خو د ښځو د پاره په کراره ویل ښه دي، که د امام ځخه هیر شول نو مقتدیان دي ژر شروع په وکړي، د اختر د لمانځه نه وروسته هم د ځینو فقهاؤ په نزد تکبیرونه ویل واجب دي.

که د چا ځخه د اختر لمونځ تیر شو نو په ځانګړه توګه د اختر لمونځ نه شي ادا کولای که بل جماعت ته ځان ورسوي ډیر به ښه وي

همدارنګه که څوک د اختر د لمانځه په جمع کي شریک شو او په کوم سبب یې لمونځ مات شو نو هغه یې هم قضاء نشي کولای او نه قضاء پر واجب ده، که د ډیرو خلګو لمونځ په څه سبب مات شوی وي نو بیا قضاء وربانديِ واجب ده او په جمع سره به یې کوي.

که په څه عذر د اختر په لمړۍ ورځ ونکړه شو نو د کوچني اختر لمونځ به په دوهمه ورځ او د لوی اخترلمونځ د ذي الحجې تر دوه لسم (۱۲) تاریخ پوري کولای شي، د لوی اختر لمونځ که بی عذره پاته شي په دوهمه ورځ یې کول مکروه دی.

د جنازې لمونځ

د جنازې لمونځ په واقعیت کي د مړي دپاره د الله ﷻ ځخه د دُعا غوښتل دی.

(۱) د جنازې د لمانځه د وجوب د پاره ټول هغه شرطونه دي چي د لمانځه د پاره دي (مسلمان، عاقل او بالغ) یو شرط چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پکي زيات دی د مړي څخه خبريدل دي بې خبري عذر دی.

(۲) د جنازی د لمانځه د پاره دوه شرطونه دی:

اول هغه چي د لمونځ کوونکوسره تعلق لري لکه د بدن پاکي، د عورت پُټول، قبلې ته مخ کول او داسي نور، د جنازې په لمانځه کي د وخت شرط نشته، که د لمانځه د تيريدو خطره وي نو تيمم کول جائز دی.

دوهم هغه شرطونه دي چي دمړي سره تعلق لري او هغه شپږ دي:

(۱) مړی به مسلمان وي که څه هم فاسق يا بدعتي وي لمونځ يې جائز دی ، څوک چي د وخت د پاچا په مقابل کي بغاوت وکړي او مړ شي لمونځ ورکول يې جايز نه دی، که د جنګ نه پس مړ شي بيا يې لمونځ جائز دی.

(۲) ځيني کسان د جنازې لمونځ د بوټو سره کوي، که بوټونه پاک وي نو څه باک يې نسته او که ناپاکه وي نو هغه به بوټونه پاکوي يابه يې له پښنو باسي، که دغه پاکي په نظر کي و نه نيسي نو لمونځ يې نه کيږي.

(۳) د کوم ماشوم چي مور يا پلار مسلمان وي هغه به مسلمان ګڼل کيږي.

(۴) د مړي د بدن د حقيقي او حکمي نجاست څخه پاکول، که نجاست له بدن څخه راوتلی وي او په بدن پوري نښتی وي نو خير دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵) د مړي نه مراد هغه څوک دی چې ژوندی پیدا سوی وي بیا مړ شي، که مړ کوچنی پیدا سي هغه ته لمونځ ورکول صحیح نه دی.
[ردالمحتار ص ۵۸۲ اول ټوک، بحرالرائق ص۱۸۸ دوهم ټوک]

(٦)که یو مړي د نجاست حکمیه څخه پاک نه وي یعني غسل نه وي ورکول سوی یا تیمم نه وي وکړل سوی په هغه صورت کي چي غسل ناممکن وي نو هغه ته لمونځ ورکول روا نه دي مګر که د هغه پاکوالی ممکن نه وي مثلاً بې غسله یا بې تیممه پټ شوي وي او پر قبر یې خاوري هم اچول شوي وي نو بیا وهغه ته لمونځ ورکول دده پرقبر باندي په دغه حالت کي روا دی.
که پر یوه مړی باندي بیله غسله او بیله تیممه لمونځ شوی وي او تر دفن وروروسته معلومه شي چي هغه ته غسل نه وو ورکړه شوي نو د ده پر قبر باندي دي دوهم ځل لمونځ وشي ځکه چي د اول ځل لمونځ نه دي صحیح شوی، اوس چي غسل ممکن نه دی نو لدې سببه لمونځ یې صحیح کیږي.
[بحرالرائق ص ۱۷۹ دوهم ټوک، ردالمحتار ص ۵۸۲-۵۹۲]

(۷) د مړي د بدن هغه حصه به پټه وي چي پټول یې واجب او ضروري دی، که مړی بالکل لغړ وي نو لمونځ ورکول روا نه دي
[درمحتار ص ۱۲۱ اول ټوک، ردالمختار ص ۵۸۲ اول ټوک]

(۸) مړی به د لمونځ کونکو و مخ ته وي که مړی د لمونځ کونکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

و شاته وي لمونځ يې نه صحيح کيږي.

[درمختار ص ۱۲۱ لومړي ټوک، ردمختار ص ۵۸۲ اول ټوک]

همدارنګه د مړي موجوديت هم شرط دی که مړی موجود نه وي نو د جنازې لمونځ جائز نه دی.

د جنازې په لمانځه کي دوه رکنه دي:

اول څلور ځله الله اکبر ويل چي هر تکبير د يوه رکعت په ځای دريږي. دوهم قيامه يعني په ولاړه د جنازې لمونځ کول، څرنګه چي په نورو لمونځوکي دريدل فرض دي او بيله عذره يې پريښودل جائز نه دي دلته هم داسي دي، د عذر احکام لکه څنګه چي هلته دي دلته هم دغسي دي.

د جنازی په لمانځه کي رکوع، سجده،قعده او داسي نور نشته خو دري شيان پکي سنت دي:

(۱) د الله ﷻ ثنا.

(۲) پر رسول ﷺ درود ويل.

(۳)مړي ته دعا کول.

د جنازې په لمانځه کي جماعت شرط نه دی که يو نفر يې وکړي نو هم فرض اداشو مګر په جماعت کول ډير ګټور دی ځکه چي د ګڼو مسلمانانو په جمع کي د دعا د قبليدو اميد زيات وي.

د جنازې د لمانځه مستحبه او مسنونه طريقه داسي ده چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مړی به په خپل مخ کي کښېږدي امام به د مړي سینې ته برابر ودرېږي خلک به صفونه طاق جوړکړي یعني درې یا پنځه یا اوه او ټول به داسي نیت وکړي:

نَوَیتُ اَن اُصَلِّیَ للهِ تَعَالی اَربَعَ تَکبِیرَاتِ صَلاَتِ الجَنازَةِ اَلثَّنَاءُ للهِ تَعَالی وَالصَّلوةِ عَلی رَسُولِه وَالدُّعَاءُ لِهٰذَ الْمَیِّتِ اقتَدَیتُ بِهٰذَ لأمَامِ مُتَوَجِّهًا اِلی جِهَةِ الکَعبَةِ الشَّرِیفَةِ.

ژباړه: نیت مي وکړ د زړه د اخلاصه څلور تکبیره لمونځ کوم ثناء وایم الله ته درود ویم پر رسول د الله دعاکوم دغه میت ته اقتدا مي ده په دغه حاضر امام پسي مخ مي دی پر لوري د کعبې شریفي.

امام او مقتدیان به د اللّٰهُ اکبر په ویلوسره لاسونه غوږوته پورته کړي او ترنامه لاندي به یې ونیسي او دغه ثناء به ووایې:

سُبْحَانَکَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمدِكَ وَتَعَالی جَدُّكَ وَجَلَّ ثَنَاءُكَ وَلآالٰهَ غَیرُكَ.

بیا دي بل الله اکبر ووایي لاسونه دي نه ښوروي او دا درود دي ووایي:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَّ عَلی الِ مُحَمَّدٍ کَمَا صَلَّیتَ وَسَلَّمتَ وَ بَارِکت وَ رَحِمتَ وَ تَرَحَّمتَ عَلی اِبرَاهِیمَ وَ عَلی الِ اِبرَا هِیمَ اِنَّكَ حَمِیدٌ مَّجِیدٌ

بیادي اللّٰهُ اکبر ووایي لاسونه دي نه ښوروي او د مړي دعا

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي ووايي، که مړی بالغ نارينه يا بالغه ښځه وي:

اَللّٰهُمَّ اغفرلِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا وَاُنثَانَا اَللّٰهُمَّ مَن اَحيَيتَهُ مِنَّا فَاَحيِه عَلَى الاِسلاَمِ وَمَن تَوَفَّيتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الايمَان.

په ځينو احاديثو کي نوري دعاوي هم راغلي دي چی يوه دغه د نارينه د پاره ده:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرلَه وَارحَمهُ وَعَافِه وَعفُ عَنهُ وَ اَكْرِم نُزُلَه وَوَسِّع مُدخَلَه وَاَغْسِلْه بِالْمَاءِ وَالثلجِ وَالبَرَدِ وَنَقِه مِنَ الذنُوبِ كَمَايُنقَيَّ الثوبُ الاَبيَضُ مِنَ الدَّنَسِ وَاَبدله دَارًا خَيرًامِن دَارِه وَزَوجًاخَيرًامِّن زَوجِه وَاَهلاًخَيرًامِّن اَهلِه وَ اَدخِله الجَنَّةَ وَاَعِذه مِن عَذَابِ القَبرِوَعَذَابِالنَّارِ.

بلکه امام شافعي (رح) دواړي دعاوي سره يو ځای کړيدي او لکه مخکي چي مو وويل چي په احاديثو کي نوري دعاوي هم راغلي دي هره يوه چي يې خوښه سي هغه دي ووايي.

که مړی نابالغ هلک وو نو دا دعا دي ووايې:

اَللّٰهُمَّ اجعَلهُ لَنَافَرطًا وَّاجعَلهُ لَنَا اَجرًا وَّذُخرًا وَّجعَلهُ لَنَا شَافِعًا وَّمُشَفَّعًا

(c) ketabton.com: The Digital Library

که مړی نابالغه نجلۍ وي نو دا دعا دي ووايي:

اَللّٰهُمَّ اجعَلهَا لَنَا فَرطًا وَّاجعَلهَا لَنَا اَجرًا وَّذُخرًا وَّاجعَلهَا لَنَا شَافِعَةً وَّمُشَفَّعَةً.

لدې دعا وروسته امام بیا اللّٰه اکبر وایي او سلام ګرځوي له سلام ګرځولو سره لاسونه کښته پریښودل کیږي.

امام به هم تکبیرونه په لوړ آواز وایي او هم به سلام په لوړ آواز وایي چې مقتدیان یې واوري خو مقتدیان به یې په کراره سره وایي.

سنت او نفل لمونځونه

د سهار د لمانځه نه مخکي دوه رکعته لمونځ سنت دي په احادیثو کي یې ډیر تاکید راغلی دی، که کومه ورځ ناوخته سي او د لمانځه وخت بالکل آخر وي چې صرف دوه رکعته لمونځ کیدای شي نو دوه رکعته فرض دي وکړي کله چې لمر راوخیژي نو د سنتو قضاء دي راوړي.

د ماسپښین د ثلور رکعتو فرضو څخه مخکي ثلور رکعته سنت او وروسته بیا دوه رکعته سنت ډیر ضروري دي بیله عذره پریښودل یې سخته ګناه ده.

د مازدیګر د ثلور رکعته فرضو څخه مخکي ثلور رکعته

(c) ketabton.com: The Digital Library

سنت ډیرثواب لري خو دومره تأکید یې نشته که چا و نه کړل ګنهګار نه دی او که یې وکړل ثواب یې ډیر دی.

د ماښام د درې رکعتو فرضو څخه وروسته دوه رکعته سنت هم ډیرضروري دي او بیله عذره پریښودل یې ګناه ده.

د ماسخفتن د څلور رکعته وروسته دوه رکعته سنت هم ضروري دي پریښودل یې سخته ګناه ده، همدارنګه د فرضو څخه مخکې څلور رکعته سنت کول ډیر ثواب لري خو پریښودل یې ګناه نه ده.

کوم سنت چي کول یې ضروري وي هغه مؤکد دي چي په یوه شپه او ورځ کي دوولس(۱۲) رکعته دي، دوه د سهار، شپږ د ماپښین دوه د ماښام، دوه د ماخوستن.

په روژه کي تراویح او د شپي تهجد هم ځینو فقهاؤ په سنت مؤکد کي شمیرلي دي.

څومره لمونځونه چي د شریعت له طرفه مقرر دي که د هغه څخه څوک زیات لمونځونه کوي چي څومره یې زړه وغواړي و دي کړي ولي لمونځ کول باید په مکروه وخت کي نه وي، د فرض، واجب، سنت او وِتر لمونځو څخه علاوه نور ټول نفل دي، نفل چي څومره کوي هغومره یې ثواب ډیر دي.

د بعضي نفلو ډیر لوي ثواب دي او په لږ خواري سره حاصلیدلای شي لکه تحیة الوضوء، اشراق، تحیة المسجد،

(c) ketabton.com: The Digital Library

صلوة التسبیح چي هر يو ځانته تفصیل لري:

تحیةالوضوء: کله چي څوک اودس تازه کړي نو وروسته دي دوه رکعته نفل وکړي، په احاديثو کي يې ډير فضيلت راغلی دی خو چي په مکروه وخت کي نه وي.

صَلٰوةُ الاِشْرَاق: د سهار دلمانځه وروسته چي څوک بیله درود شريف او نورو اذکارو څخه د دنيا په کار مشغول نه شي کله چي لمرښه راوخيژي چي رڼايې سپينه شي او دوه رکعته نفل لمونځ وکړي د يوه حج او عمرې غوندی ثواب لري، که د سهار د لمانځه څخه وروسته د دنياپه کار اخته شي بيا د لمر د راختو څخه وروروسته دوه رکعته نفل لمونځ وکړي هم اشراق بلل کيږي خو ثواب يې د مخکي نه کم دي، د څاښت د لمونځ په نوم هم ياديږي.

تَحِیةُ المَسجد: کله چي څوک په تطهير سره مسجد ته داخل شي د جماعت د دريدو څخه مخکي دوه رکعته نفل اداکولو ته تحیة المسجد وايي، رسول الله ﷺ فرمايي: له تاسو نه چي څوک مسجد ته داخل شي څو چي دوه رکعته نفل د تحیة المسجديې نه وي کړي نه دي کښيني، که جماعت تيار وي نو په جماعت کي ګډون ډير افضل دي، د تحیةالمسجد نفل يوازي د ماپښين، مازديګر او ماخُستن د لمونځوترمخه کيدای شي، د سهار د لمانځه څخه مخکي يوازی دوه رکعته سنت سته او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماښام د لمانځه مخکي هم نفل لمونځ نه ښايي چي وکړل شي.

صَلوٰةُ الاَوَابِین: د ماښام د لمانځه څخه وروسته لږ تر لږه شپږ رکعته تر شل رکعته پوري نفل لمونځ کول د صَلوٰة الاوابين په نوم سره یادیږي.

صَلوٰةُ التَهجُد: د شپي په وروستۍ دريمه برخه کي نفل لمونځ ادا کولو ته د تهجد لمونځ ويل کيږي، د تهجد لمونځ تر څلور رکعته کم او تر دوولس رکعته زيات نه دي.

صَلوٰةُ التَسبیح: په احاديثو کي د صلوٰة تسبيح ډير فضيلت بيان شوي دي رسول الله ﷺ خپل تره حضرت عباس رضي الله عنه ته فرمايي چي پدغه لمانځه سره به ستا کوچنی، لوی، راتلونکي او تيرشوي گناهونه معاف شي، که طاقت لري نو هره ورځ دغه لمونځ کوه، که نه په هفته کي يوه ځل، که نه په مياشت کي يوځل، که نه په کال کي يوځل او که نه په ټول ژوند کي يوځل ضرور وکړه.

د صلوٰة تسبيح طريقه داسي ده چي د څلورو رکعتو نيت تړل کيږي د سُبحانک اللهُمَّ وروسته پنځلس واره سُبحَانَ اللهِ وَالحَمدُ للهِ وَلاَ اِلٰهَ اِلا اللهُ وَاللهُ اَکبَرُ ويل کيږي بيا تر اعوذ بالله، بسم الله، الحمد لله او سورت څخه وروسته او د رکوع نه مخکي لس ځله، په رکوع کي د سبحان ربي العظيم وروسته لس ځله، چي د رکوع

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثخه ولاړ سي په قومه کي لس ځله، په اوله سجده کي د سبحان ربي الاعلی وروسته لس ځله، چي د اولي سجدې ثخه راپورته سي او کښېنې لس ځله، بیا په دوهمه سجده کي د سبحان ربي الاعلی وروسته لس ځله.

دارنګه دا تسبیح په یوه رکعت کي پنځه اویا(۷۵) ځله کیږي، وروسته چي و دوهم رکعت ته ولاړ سي د سورة فاتحه ثخه وروسته پنځه لس ځله ویل کیږي، همدارنګه په پاته رکعتو کي په بیان سوې طریقه سره عمل کول دي، په ثلور رکعاتو کي درې سوه (۳۰۰) ځله ویل کیږي.

دا طریقه امام ترمذي (رح) د عبدالله ابن مبارک (رح) ثخه روایت کړیده، دا لمونځ غیر له مکروه وخت ثخه بل هر وخت کول روا دی.

په کوم وخت کي لمونځ ماتول جائز دي

(۱) که ثوک د موټر یا ګاډی یا هوایي جهاز ثخه را کښته سوی وي واړه، ښځه یا سامان یې هلته پروت وي او دی لمونځ کوي خو هغه نقلیه حرکت کوي نو ده ته لمونځ ماتول جائز دي تر ثو هغه نقلیه ورڅه ولاړه نه سي.

(۲) که مار، زمری یا هر درنده ولیدل شي چي د ده د ځان د پاره خطره وي لمونځ ماتول جائز دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳) که د چرګانو یا نورو مرغانو کوډل خلاصه پاته وه سپی یا پیشو هغه لوري ته ولاړه او ویره وه چي وبه یې خوري نو لمونځ ماتول جائز دي.

(۴) که پر لمانځه ولاړ وو چا یې بوټونه یا کوم بل شی پورته کړ دا ویره وه که لمونځ پوره کوي غل به وتښتي نو لمونځ ماتول جائز دي.

(۵) که دیګ پر اور پروت وو پر جوش راغی او تویېدی که یې د ضایع کیدو قیمت د یوه درهم سره برابر وو نو د لمونځ ماتول جائز دي.

(٦) که په لمانځه کي د حاجت د رفع کولو ضرورت پیدا شو نو لازم دی چي لمونځ مات کړي او د ضرورت څخه ځان فارغ کړي.

(۷) که لمونځ کوونکي یو ړوند ولید او ویره وه چي په کوم کوهي یا کنده کي لویږي نو لمونځ ماتول فرض دی، که یې مات نه کړ او ړوند په کوهي کي ولویدی نو لمونځ کوونکی ګنهګار دی.

(۸) که د کوم ماشوم په جامو اور لګیدلی وو او لمونځ کوونکي ولیدی نو د ماشوم د نجات دپاره لمونځ ماتول فرض دی.

(۹) که لمونځ کوونکي ته مور، پلار، انا، نیکه د کوم خاص ضرورت د پاره ږغ ور وکړي نو فرض لمونځ ماتول فرض دی، مثلاً مور سخته ناروغه وه په څه وجه راپورته کیږي یا پریوځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل څوک نه وي نو لمونځ دي مات کړي او د هغوی خدمت دي وکړي، که د خدمت بل څوک وي نو ضرورت نسته.

(۱۰)که سنت یا نفل لمونځ کوي مور، پلار، انا، نیکه ته معلومه نه وه چي دی یا دا لمونځ کوي، غږیږي ور وکړ نو لمونځ ماتول او هغوی ته ځواب ورکول واجب دي، که نه نو ګنهګار دی.

لمونځ نور هم ډیر قسمونه لري او د لمانځه په هکله نور هم ډیر مسائل شته لکه د تندر لمونځ، د استسقاء لمونځ، د استخارې لمونځ، په کعبه مکرمه د ننه لمونځ، د خوف (ویري) لمونځ او داسي نور...

لکه څنګه چي دلته زموږ منظور یوازي د لمانځه اثبات او صحت دي نو لازم ونه ګڼل شوه چي د لمانځه ټول اقسام او مسائل ذکر کړو.

د لمانځه مینه وال د نور معلومات په هکله ټول مسائل، اقسام، احکام او ارکان په مفصل ډول په شروط الصلوات، قدوري، رحمت بیان، جنتي کالي (بهشتی زیور) او داسي نورو د فقهي کتابو ته مراجعه وکړي ستاسو بریا زما آرزو ده.

(حاجی جان محمد کاکړ)

فَسَهِّلْ یَا اِلٰهِیْ کُلَّ صَعب ❀ بِحُرْمَتِ سَیِّدِ الابرَارِ سَهِّلْ

ختم شو

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library